

Foto: Colourbox

Kræv professionel ledelse ...

”Der er en sindssyg dårlig overvågning af stress og overbelastning i vores sektor. Mange lever i illusionen om frihed under ansvar, og det er medvirkende til, at folk i vores sektor rammes af stress og psykisk nedslidning”, siger **arbejdslivsforsker og RUC-tillidsmand Henrik Lambrecht Lund**. Især de yngre risikerer at blive ofre for sektorens ubestemte og grænse-løse krav.

”De yngre kolleger har brug for mere klare rammer end seniorerne: Hvad skal jeg gøre og ikke gøre? Hvad kræves der af mig? De har brug for at blive hørt og at få en fornemmelse af, om de er i et godt spor – ’home-safe’...”

Det videnskabelige personale må stille krav om mere professionel ledelse. Og især de yngre må stille krav om, at der opstilles klare ”succeskriterier”, løbende opfølgninger og support:

”Det lyder jo paradoksalt for en fri forsker at kræve mere klar ledelse, og derfor gøres det heller ikke. Systemet går nemlig ud fra, at folk skal kunne klare sig selv. Og selv om

der angiveligt skal være ’professionel ledelse’, så er den der sjældent i praksis. Trods velvilje har ledelsen ikke tid til at servicere de yngre. Enhederne er simpelthen for store, så ledelserne vælger groft sagt at koncentrere sig om nøgleaktører på instituttet. Eller de bruger de etablerede kongedømmer til at udøve strategisk ledelse omkring. Og i begge tilfælde kommer serviceringen af de yngre naturligt i anden række”, siger han.

”Når der ikke er nok professionel ledelse omkring de unge, bliver det overladt til det lokale miljø. De fastansatte seniorer har tit et udmærket personligt forhold til de yngre, men de kan ikke tage ansvaret for at opsætte målsætninger og succeskriterier, for seniorerne har jo traditionelt stort ansvar for, at instituttets hverdag kører”. Derfor er der en fare for, at de yngre enten bliver ’glemte’ eller overbelastede.”

j

Se side 24: *Selvhjælp løser...*

CBS-titel som vennetjeneste 6
Hvorfor udnævnte man eks-dept. chef Peter Loft til adjungeret professor? Forklaringen peger på bestyrelsesformand Peter Schütze

Betal for din artikel 8
Open access: Forlag vil tjene penge på, at du skal købe din egen artikel fri

Koldaus spredehagl 24
Eks-kolleger fortæller baggrundshistorien: ’Der er stadig store eftervirkninger af pressedækningen

Professor mso’ 12-15
Hvordan har uni-ledelserne brugt mso-kategorien 2004-12: Som karrierevej for de yngre eller som ledelsesinstrument?
MÅNEDENS ANALYSE

Formidlingsevangeliet 18
FORSKERforums rapporter var med på en lytter, da klubben af videnskabsjournalister holdt velbesøgt symposium

Mega-forelæsningsen 22
Tips til, hvordan du gør den bedre
UNDERVISNING

Kollegers bijobberi 30
”Nogle vil sikkert beskyldte mig for at være misundelig, men er bijobberi ikke ukollegialt?
DILEMMA-SPALTEN

Flere til "forskningsbaseret undervisning"

Universiteternes opgave er at udføre forskning, undervisning og formidling. De to første møder hinanden i begrebet "forskningsbaseret undervisning", der jo er universiteternes kendemærke. Da FORSKERforum 258 omtalte Rigsrevisionens rapport om universiteterne, blev konklusionen kortfattet omskrevet til: "Der er for lidt undervisning på *Humaniora og Samfundsvidenskab*. Og undervisningen er for lidt forskningsbaseret". Observationerne nedenfor angår også hovedsageligt humaniora og samfundsvidenskab (og selv indenfor disse områder er der overhængende risiko for ikke dækkende generaliseringer).

Forskningsbaseret undervisning var i Rigsrevisionens rapport opgjort ved undervisning udført af forskere defineret som "fastansatte videnskabelige medarbejdere", mens den manglende forskningsbaserede undervisning sås leveret af "eksterne undervisere ansat i tidsbegrænsede stillinger". Uanset om denne opdeling kan siges at være valid, illustrerer operationaliseringen en bagvedliggende opfattelse af, at "forskningsbaseret undervisning" leveres af forskere. Det er underviserens status, som afgør, om undervisning er forskningsbaseret. Men denne definition af "forskningsbaseret undervisning" kan udfordres.

Når Rikke von Müllen (KU) introducerer om "forskningsbaseret undervisning" har hun sammen med andre fundet mange definitioner her og i udlandet om "research based education". Nogle steder forstås "forskningsbaseret undervisning" som "curriculum fastlagt af en forsker". Hvad enten der er tale om, hvem der faktisk underviser, eller hvem der definerer indholdet, så er dette variationer omkring undervisningens tilknytning til et universitets forskningsmiljø.

Den mest ekstreme form for "forskningsbaseret undervisning" findes i det

Humboldske seminar, hvor de studerende på lige fod med underviseren diskuterer forskningsområdet, hvor underviserens fag netop er det fagområde, der er hans – og for 200 år siden var det stensikkert "hans" og ikke "hendes". Vi kan lide det som undervisere! Hvilket herligt undervisningsliv at kunne opbygge sit fag med en samling artikler: ens egne og en samling af de centrale artikler i det stofområde, man beskæftiger sig med lige nu for så

“Bzzzzzz!! Reality Check! Tiden er gået og universitet har ændret sig. Med masseuniversitetet er det behagelige, hyggelige billede ikke længere dækkende...

at diskutere det med interesserede studerende på højt niveau. Det er den undervisningsform karikeret af Gøg og Gokke i Oxford ("A Chump at Oxford"): Buldrende kaminild, slåbrok og en gruppe beundrende studerende.

Bzzzzzz!! Reality Check! Tiden er gået, og universitetet har ændret sig. Med masseuniversitetet er det behagelige, hyggelige billede ikke engang længere dækkende for specialiserede kurser i slutningen af kandidatuddannelsen. Undervisningen finder ofte sted i auditorier, der rummer meget store hold. Der suppleres med øvelser i mindre grupper, men stadig er antallet i gruppen langt større end antallet i den beundrende ring om professoren. I auditoriet kan kriteriet om "er der en forsker tilstede?" være opfyldt – eller i

det mindste har der været en forsker forbi. I øvelsessammenhæng opfyldes kravet meget sjældent. Masseuniversitetet bevirker, at forskerens tilstedeværelse skal deles med rigtig mange andre studerende, for i humaniora og samfundsvidenskab deles forskeren med alt for mange studerende.

Frem for "forskningsbaseret undervisning" med fokus på forskeren som underviser, tilrettelægger, forfatter, etc. kan en anden definitionsvinkel se på resultatet af den forskningsbaserede undervisning. Her kommer vi nok nærmere formålet, som begrebet indgår i Uni-Loven. De studerende skal lære at arbejde videnskabeligt, bl.a. ved konstant at udfordre antagelser og eksisterende teorier, ved at lære at tænke som forskere og ved at være fornyende viden- og værdiskabende i et samarbejde (i Humboldtsk tradition/vision i et samarbejde med forskere).

Med masseuniversitetet er fokus drejet fra forskeruddannelse til uddannelse, som hurtigere kan bruges bredere i samfundet. Videnskabelse, værdiskabelse og innovation er efterspurgt på samfundsniveau. Det er imidlertid et utidssvarende syn, som udelukkende ser resultatet af innovation i form af materielle produkter. Generelt betaler de universitetsuddannede nemlig hurtigt deres uddannelse tilbage og skaber stor værdi i samfundet ("Enorme gevinster af uddannelse i Danmark", Mie Dalskov Pihl, Samfundsökonomien, 2012 #2).

Alle de omtalte definitioner på "forskningsbaseret undervisning" er relevante og virksomme. Og er hensigten at styrke samfundets værdiskabelse og innovation, skal ledelsen styrke den "forskningsbaserede undervisning" gennem solid ansættelse af flere, der forsker og underviser – og leverer "forskningsbaseret undervisning".

REKTOR FOR AARHUS UNIVERSITET

Universitetet

Aarhus Universitet søger en rektor til at lede universitetets fortsatte udvikling.

Aarhus Universitet stræber efter at være et af de mest attraktive forsknings- og uddannelsesmiljøer i Europa. Vi ønsker at være et førende globalt universitet, der præger udviklingen blandt de bedste universiteter. Forskning af høj kvalitet er grundlaget for universitetets samfundsvirksomhed. Universitetet ønsker at finde og udvikle de største forskertalenter og at tilbyde uddannelse og videreuddannelse på højest niveau. Vi søger værdi på de globale udfordringer, togte dybde og interdisciplinære forskning og uddannelse samt interaktion med det omgivende samfund.

Universitetet byder på et godt og inspirerende uddannelses- og forskningsmiljø med mere end 50.000 dygtige, engagerede medarbejdere og studerende, der sammen præsterer forskning og uddannelse af særdeles høj international standard. Universitetet vil stadig prioritere inspirerende undervisning, et godt studiemiljø og reel medindflydelse for ansatte og studerende.

Rektor har en central og afgørende rolle i ledelsen af universitetet. Inden for de rammer, bestyrelsen har fastsat, står rektor i spidsen for både den daglige ledelse og den overordnede udvikling af universitetet. Rektor skal sikres skabe rammeværdier for universitetets virksomhed, sikre kvaliteten af forskning og uddannelse og lede universitetets fortsatte udvikling. Dette foregår med universitetets strategi som grundlag og i tæt samarbejde med bestyrelsen samt organisationen som helhed.

Rektor formidler samarbejdet i universitetsledelsen, der består af rektor, prorektor, universitetsdekaner og dekaner.

og sikrer, at universitetsledelsen udøver en samlet og sammenhængende ledelse af universitetet.

Opgaver

Det er rektors væsentligste opgave at arbejde for udvikling af et universitet, der har:

- et attraktivt studie- og forskningsmiljø, der nationalt og internationalt tiltrækker de allerbedste medarbejdere, studerende og samarbejdspartnere
- en organisation med et klart ledelsesbånd på alle niveauer, der er handlingsdygtig ved at være visionær, kvalitetsorienteret, inddragende og konsekvent
- uddannelser på højest akademiske niveau kombineret med optimale studietilbud for de studerende, forskning i topklasse med højt niveau til kvalitet og formidling samt en effektiv og velfungerende administration
- en tydelig international profil med et tæt samarbejde med europalands og andre internationale institutioner og myndigheder
- en tydelig profil i det nationale og regionale samfund med et tæt samarbejde med ministre og offentlige myndigheder i øvrigt, erhvervs-, interesseorganisationer og andre vassellelige aktører
- en klar og entydig organisering og kommunikation internt og eksternt, således at universitetet fremstår overensvarende og i det tilgængelige for enhver, der søger information og viden.

Kompetenceprofil

- Universitetet ønsker, at den kommende rektor:
- skal være anerkendt og respekteret forsker inden for et af universitetets fagområder
 - skal kunne fremvise væsentlige resultater fra ledelse inden for store, internationale orienterede forsknings- og undervisningsinstitutioner eller tilsvarende virksomheder

- skal være engageret og visionær og have lyst til ledelse af konsoliderede og udvikle Aarhus Universitets virksomhed
- skal have troværdighed og gennemslagskraft i forhold til universitetets personale, studerende og øvrige ledelse og kunne skabe involvering og samarbejde omkring formulering og gennemførelse af universitetets strategier
- skal kunne togte Aarhus Universitet i den offentlige debat og kommunikere universitetets intentioner på klar, forståelig og overbevisende måde, herunder i forhold til konkrete øvrige videregående uddannelsesinstitutioner
- skal kunne bidrage til Aarhus Universitets synlighed i europaisk og international sammenhæng
- skal være lyttende, anerkendende, tildevisende og vildestilud
- skal kunne bruge dansk (skandinaviske) og engelsk som arbejdsprog.

Ansættelsesvilkår

Stillingen byder på store muligheder for at præge den fortsatte udvikling af Aarhus Universitet som en betydning inden for international forskning og uddannelse og for at præge Danmarks udvikling som videnland.

Stillingen er klassebetalt i lønramme 39. Ansættelsen sker som demissionssættelse for en ansættelsesperiode på 6 år med mulighed for forlængelse op til 3 år. Hertil kommer en demissionssættelse efter overenskomsten for skolebørns indløbet mellem Finansministeriet og AC.

Stillingen tiltrædes i august 2013, hvor den nuværende rektors ansættelsesperiode udløber.

Ansættelsesprocedure

Ansættelsen foretages af universitetets bestyrelse.

Ansættelsesproceduren forud for bestyrelsens beslutning om ansættelse i henholdsvis i overensstemmelse med universitetsloven og universitetets vedtægt, hvilket bl.a. indebærer, at der nedlægges en indbygningsgruppe og et ansættelsesudvalg.

Yderligere oplysninger om stillingen fås ved henvendelse til direktør Steen Vide, Mercuri Unval, tlf. +45 24 41 40 40. e-mail: steen.vide@mercuriunval.com, eller til Aarhus Universitets bestyrelsesformand Michael Christiansen, e-mail: mich@adm.au.dk.

Information om Aarhus Universitet kan findes på www.au.dk.

Ansøgningen skal indeholde CV og relevant dokumentation for ledelsesmæssige resultater og forskningsmæssige kvalifikationer.

Ansøgningen stiles til bestyrelsesformand Michael Christiansen og søges via www.mercuriunval.dk med referencenummer (2013-160-49268), hvor ansøgning og CV bedes vedhæftet.

Aarhus Universitet har underskrevet chatret om flere livsvinder i ledelse og opfordrer såvel kvinder som mænd til at søge stillingen.

Ansøgningsfristen er tirsdag den 8. januar 2013 kl. 12.00.

Aarhus Universitet tilbyder et inspirerende uddannelses- og forskningsmiljø for 40.000 studerende og 11.000 medarbejdere, der står i spidsen for den internationale forskning. Den budgetterede omkostning i 2012 udgør 6,2 mia. kr. Universitetets strategi og udviklingsplan kan ses på www.au.dk.

Rektoropslaget fik en dobbeltside i Magisterbladet.

600.000 kr. på rektorannoncer

Spild af penge, når der kun indkom 11-12 ansøgere, spørger FORSKERforum

Det kostede en lektorstilling at annoncere efter rektorkandidater på KU. Og annoncering og udvælgelse kostede halvanden lektorstilling i Aarhus. Det afslører aktindsigt, som FORSKERforum har fået.

På KU kostede det i alt 595.036 kr. inkl. moms. Det var for store annoncer i Berlingske, Jyllands-Posten og Politiken, samt i den norske Aftenposten og den svenske Dagens Nyheder. Det kostede fx 99.000 kr. at få 3 annoncer i Jyllands-Posten. Annoncerne lokkede 12 ansøgere frem, som ikke lod sig afskrække af, at den nuværende rektor Ralf Hemmingsen formentlig også er ansøger.

I Aarhus kostede annoncering i alt 698.491 kr. Det dækkede annoncer i Berlingske, Politiken og Jyllands-Posten. Men man troede også på, at der kunne hentes ansøgere via DJØF-bladet, Magisterbladet og det engelske Times Higher Education (THE). Her lokkede annoncerne 11 ansøgere frem.

Aarhus' forklaring: "Den vigtigste stilling ...
Det anfægtede dog ikke AUs bestyrelsesformand Michael Christiansen, da han 9. januar annoncerede, at der kun var indkommet 11 ansøgere: "Der er tale om et stærkt felt med

i alt 11 ansøgere, og det er meget tilfredsstillende i betragtning af de omfattende krav, der stilles til ansøgere".

Ud over annonceudgifterne på 600.000 skal et headhunterfirma (Mercuri) være med til udvælgelsen, så AU-rekrutteringen vil ende op i at koste op mod en million kr. *Hvorfor var det nødvendigt med så store annonceudgifter?*

"Det er bestyrelsen, som har besluttet rekrutteringsstrategien. Og det koster, for det er langt den vigtigste stilling på AU, der har 6 mia. i omsætning. Så udnævnelser er antagelig den vigtigste beslutning, som bestyrelsen overhovedet skal tage", forklarer **AU-direktør Jørgen Jørgensen**, da FORSKERforum beder om en forklaring i Aarhus.

Overkill og branding?

Annonceringen forekommer dog at være noget spild af penge, når der kun indkom 11 ansøgere?

"Ansøgerfeltet er jo snævert, så du har antagelig ret. Men der er jo regler for opslag. Og bestyrelsen har ønsket at opspore alle potentielle kandidater, der er, så derfor den store investering".

Handler det om, at opslagens opulente

størrelse skal puste AU op og gøre sig til et meget vigtigt og betydeligt uni' – altså en 'branding' af stedet?

"Jeg kender som sagt ikke de nærmere overvejelser. Men det er da min personlige vurdering, at opslaget også medvirker til at gøre AU synligt, både eksternt og internt".

Rektorstillingen blev slået op i november, da rektor Lauritz B. Holm-Nielsens ansættelsesperiode udløb efter otte år. *Handler det om, at man får svært ved at finde en ansøger af Lauritz' kaliber?*

"Sådan kan man ikke måle det. Jeg tror bare, man vil have de bedste ansøgere", siger uni-direktøren. "Og det er i øvrigt min erfaring – fra min private forhistorie som direktør på Rigshospitalet, at offentlige virksomheder bruger mange penge på at rekruttere topmedarbejdere".

I Moderniseringsstyrelsen afvises, at der er generelle retningslinjer for, hvor meget en statslig myndighed må bruge i annonceudgifter til stillingsopslag. Og så henviser styrelsen til, at Uddannelsesministeriet er tilsynsførende med uniernes pengebrug.

Her opgav den opnsuende reporter at forfølge sagen videre.

Bachelor i bæredygtigt design

Kandidat i bæredygtigt design

Bachelor i interaktionsdesign

Kandidat i interaktionsdesign

Kandidat i oplevelsesteknologi

Bachelor i designkultur

Kandidat i designstudier

Kandidat i digital faglig formidling

Bachelor i entreprenørskab og forretningsudvik

Bachelor i erhvervsøkonomi og projektledelse

Kandidat i erhvervsprog i engelsk
(organisationskommunikation med tolke- og tra

Kandidat i strategisk proces- og innovationslede

Kandidat i kemisk og biokemisk teknologi

UVVU-kaos forlænget

Nu har sagsbehandlingen taget mere end 15 måneder – i total tavshed

”Som vi tidligere har oplyst dig om, har vi noteret dit ønske om at få aktindsigt i afgørelsen i den omtalte sag, når den foreligger. Sagen er fortsat under behandling, og jeg kan ikke sige noget mere præcist om, hvornår afgørelsen forventes at foreligge”.

Sådan lyder den seneste melding fra Uredelighedsudvalgets sekretariat i klagesagen om eks-psykologiprofessor Helmuth Nyborg. I august – efter Penkawasagen – stillede udvalget i udsigt, at der ville komme en Nyborgafgørelse ”efter 1. september”. Og i november hed det så, at man tidligst ville komme med en afgørelse i januar, for sagen ”er fortsat under oplysning”.

UVVUs afgørelse er ventet med spænding, for klager over Nyborg er tidligere strandet på juristeri. En afgørende afgørelse fra UVVU vil derfor være et stærkt anslag mod udvalgets autoritet og troværdighed i forskerverdenen.

Særpræget sagsbehandling

Sagen har været præget af særpræget sagsbehandling.

Forløbet er, at klagerne klagede i september 2011. UVVU-sekretariatet lavede forberedende sagsbehandling, og UVVU-udvalget holdt sit første møde i maj 2012,

men siden 28. juni 2012 har klagerne intet hørt fra UVVU. Det er brud på UVVUs egen forretningsorden, der siger, at udvalgene senest tre måneder efter modtagelsen af en sag skal oplyse sagens parter om en sags forventede forløb og det forventede tidspunkt for sagens afgørelse (forretningsordenen §5).

FORSKERforum har presset på for at få oplysninger i sagen. Men UVVUs formand, landsdommer Henrik Gunst Andersen, afviste dette med det formalistiske svar, at han ikke kunne bekræfte, at der overhovedet var en klage – på trods af, at såvel klager som Nyborg for længst havde bekræftet dette i pressen.

En klage til Ombudsmanden og Uddannelsesministeriet førte også til, at landsdommeren fik en næse for at regere efter egne regelstandarder, som ikke svarer til forvaltningsloven og offentlighedsloven).

Også andre steder er der kaos. Der er ikke offentliggjort en årsrapport for 2011. Seneste årsrapport omhandler 2010 (offentliggjort juni 2011). Det sker på trods af, at UVVU samtidig henviser til, at årsrapporterne er stedet, hvor de løbende afgørelser ”proaktivt offentliggøres” ...

Sag forligt med Den Danske Forening

Vedrørende artikel bragt i

FORSKERforum.dk d. 15. sept. 2011:

“FORSKERforum bragte i september 2011 en artikel, hvoraf fremgik, at Den Danske Forening hylder racebiologiske teorier og giver plads for højreorienterede sympatier helt ud til neonazisme og

holocaust-benægtelse. FORSKERforum har modtaget indsigelse fra Den Danske Forening mod dette udsagn, som FORSKERforum tilbagekalder og beklager”.

(Udskrift af forligstekst i retsbogen fra Retten på Frederiksberg d. 20. dec. 2012).

red.

Akkreditering med ministerie

En ny akkrediteringslov skulle egentlig give mindre unyttigt bureaukrati og mere frie rammer til Akkrediteringsrådet og til universiteterne. Men lovforslaget lægger i virkeligheden op til nye former for bureaukrati og mere ministeriel styring og kontrol. Tungt og ufleksibelt

Sådan lyder det fra manden, der står i spidsen for det nuværende kvalitetssikringsråd, Søren Barlebo Rasmussen. Systemet skal godkende kvaliteten af alle landets videregående uddannelser, fra universiteter over professionshøjskoler til Filmskolen. Men da forslaget var i høring, blev det voldsomt kritiseret for ikke at leve op til regeringens egne ønsker om afbureaukratisering og regelforenkling: ”Hvis man vil have et udviklende kvalitetssystem, der er fleksibelt og også giver frihedsgrader, så virker det noget bureaukratisk tungt”, forklarer han og henviser bl.a. til, at der nu indføres en prækvalificering med fokus på bl.a. relevans, som skal foretages af ministeriet.

Alligevel tyder politiske signaler på, at Folketingets partier ikke lytter til protesterne. Lovforslaget bliver fremsat i begyndelsen af februar.

Prækvalificering overlades til ministerielle embedsmænd

Barlebos Akkrediteringsråd udtalte i sit hørings-svar opbakning til ambitioner om, institutionsakkreditering, dvs. selvkontrol, hvor uni-ledelserne skulle stå til ansvar for kvaliteten af deres uddannelser og at manglende kvalitet skulle have klare konsekvenser og sanktioner. Og så støttes ambitionen om at gøre akkrediteringen mindre regelstyret og mere fleksibel og uafhængig, dvs. at give Akkrediteringsrådet mere konkret ansvar og beføjelser.

Men sådan var lovforslaget bare ikke, for her

er 2012)	Universitet	Afgørelse
	AAU	Positiv
	AAU	Positiv
	AAU	Afslag
	AAU	Afslag
	AAU	Afslag
	SDU	Positiv
	SDU	Positiv
	SDU	Afslag
ling	CBS	Afslag
	CBS	Positiv
anslatørprofil)	CBS	Positiv
else	CBS	Afslag
	DTU	Positiv

estyering og nyt bureaukrati

overlades væsentlige elementer til politikere og embedsmænd. Akkrediteringsrådets kritik er markant og skarp: Det "... indebærer en uklar opgavebeskrivelse af prækvalificering og akkreditering af nye uddannelser, samt en uhen-sigtsmæssig arbejdsdeling. Med den foreslåede ministerielle prækvalificering risikerer beslutninger om udbud af nye uddannelser at blive kritiserede for i for høj grad at bygge på kortsigtede, bureaukratiske og politiske vurdering og for lidt på faglige begrundelser" (høringssvar 3.dec.).

Barlebo uddyber: "Nu kan prækvalificering blive baseret på relevans og nøgletal, som universiteterne løbende skal dokumentere fremover, efter at Finansministeriet i en rapport har konstateret, at nogle studerende har få konfrontationstimer og mindre forskningsbaseret undervisning. Men timer er ikke i sig selv et kvalitetsmål, for de kan jo leveres i megaforelæsninger ..."

Uni-rektorer: Endnu mere bureaukrati

Uni-rektorerne har været de største kritikere af det nuværende system med kontrol og indberetninger som en tidsrøver på uddannelserne. Men rektorerne er ikke mildt stemt den nye akkrediteringsmodel: "Der kan komme meget mere administration af den foreslåede model, end der er i det nuværende system". Der advares fx imod, at prækvalificeringen kan blive "en omfattende administrativ hæmsko for dynamisk udvikling af uddannelser, der imødekommer arbejdsmarkedets skiftende behov" (høringssvar 3.dec.).

Rektorerne henviser også til, at de danske uni-uddannelser i europæisk sammenhæng er blandt de lande med mindst akademisk autonomi og altså mest styring ovenfra.

Slagsmål om nyt innovationsråd

Regeringen har netop lanceret en innovationsplan "Danmark – løsningsernes land" og heraf fremgår, at tre nuværende statslige innovationskasser med samlede bevillinger på 2.2 mia. kroner årligt skal samles til et råd. Det betyder fusion af Højteknologifonden, Det Strategiske Forskningsråd samt Rådet for teknologi og innovation. Op til en tredjedel af rådets midler målrettes nye, stor-skala samfundspartnerskaber med udgangspunkt i globale samfundsudfordringer. Og i forbindelse med lanceringen har regeringen præsenteret fire, konkrete pilotpartnerskaber, der sættes i værk allerede i 2013, udtaler **uddannelsesminister Morten Østergaard** i lanceringens pressemeddelelse.

I kulissen har planen sat et større slagsmål i gang om, hvordan modellen for det nye rådsorgan skal være. Kernekonflikten er groft sagt, hvem der skal udpege forsknings-satsningsområder: De faglige miljøer eller en 'politiseret' model til ministerielle embedsmænd (på vegne af politikerne). I et organisationsdiagram vil direktør Hans Müller Pedersen fra Forskningsstyrelsen blive en meget magtfuld mand i dansk forskningspolitik, hvis modellen bliver den 'politiserede'. Så får direktøren bemyndigelsen til at lave indstillinger om forskningssatsninger og til at lave en topstyret innovationspolitik.

KU: Lad kvalitet og forskere styre

På KU bydes en forenkling velkommen, men der advares også mod en politisering af det nye råd: "Det er en spændende tanke, hvis formålet er at forenkle og skabe dynamik det strategiske forskningslandskab. Politikerne må imidlertid nøje overveje model og struktur, samt hvordan prioritering af den konkrete projektstøtte skal ske", siger **KU-prorektor Thomas Bjørnholm**.

KU anbefaler, at udpegningsmekanismer skal styres af forskere og eksterne parter i samspil. Og her er

Højteknologifondens model den bedste: "Det er meget afgørende, hvordan prioriteringer skal ske; hvordan 'mødestedet' mellem strategiske ønsker og de reelle forskningsbaserede muligheder bliver. Og KU har fantastisk gode erfaringer med Højteknologifond-modellen. Den har været en kærkommen nyskabelse: Projekter udvælges ud fra kvalitet og deres konkrete potentiale til vidensoverførsel; fonden er meget procesorienteret og de udvalgte projekter bliver efterfølgende fulgt aktivt, så potentialet følges helt til dørs", forklarer Bjørnholm. "KU har også gode erfaringer med Det Strategiske Forskningsråd, hvor det er politikerne, som prioriterer eller tematiske øremærker de 4-5 strategiske områder, som midlerne skal fordeles på".

Hans Müller Pedersen
– ny magtfuld embedsmand?

På spørgsmålet om KU frygter, at politikere og embedsmænd sætter sig på det nye råd, svarer prorektoren: "Så kontant et spørgsmål kan jeg ikke svare på. I innovationsprocesser taler vi om et følsomt økosystem, hvor 'mødestedet' mellem parterne er meget afgørende. Men jeg kan i hvert fald sige, at det er utrolig farligt at tro, at man kan prioritere forskning med en tankegang om, at man kan forudse fremtiden, pick-the-winners ..."

Folketingets partier starter det nye år med at forhandle, hvordan dem konkrete rådsmodel skal se ud.

CBS: Adj. prof.-titel som

CBS' ledelse nægter at forklare, hvorfor og hvordan eks-departementschef Peter Loft blev hædret. Tavsheden skyldes måske, at hæderen er en vennetjeneste fra CBS' bestyrelsesformand, der sidder i samme VL-loge som Loft

Mange ville nok kalde det en stærk politisk markering, hvis CBS gjorde fhv. minister Troels Lund Rasmussen (V) og Birthe Rønn Hornbech (V) til adjungerede professorer, alt imens deres embedsførelse netop nu undersøges i store Kommissionsundersøgelser.

Ikke desto mindre har CBS faktisk udpeget en af de andre under mistanke for magtfordrejning, nemlig Skatteministeriets tidligere departementschef, Peter Loft. Han undersøges pt. for ulovlig "politiseret" indblanding i statsministerens skattesag, og Loft risikerer at ende i en alvorlig tjenestemandssag.

Det er således politisk og forvaltningsmæssigt en kontroversiel

Adj.prof.: Ærestitel uden løn og forpligtelser

Titlen adj.prof. kan ifølge ministeriel bekendtgørelse tildeles personer på "et højt fagligt niveau, som universitetet ønsker at hædre med denne titel og derved knytte nærmere til sig". De enkelte universiteter bruger titlen forskelligt. Nogle udnævner veltjente fagkapaciteter, og andre udnævner kendisser for at skaffe omtale og "brande" institutionen. Eksempel på sådanne udnævnelser er kokken Claus Meyer på Landbohøjskolen i 2005, Klaus Rifbjerg på CBS i 2003, operachef Kasper Bech Holten på CBS i 2005, fhv. udenrigsminister Uffe Ellemann på CBS i 2005.

Der følger ikke løn eller forpligtelser med den honorære titel, men det forventes, at tildelingen i det mindste udløser en tiltrædelsesforelæsning.

Ifølge ministeriets bekendtgørelse kan man foreslå tildeling til en bestemt person til rektor. Hvis rektor finder forslaget velbegrunder, nedsættes et sagkyndigt 3-mands udvalg, der må anses at "besidde faglig indsigt på tilsvarende niveau", til at foretage den konkrete vurdering.

Titlen gives for en 5-årig periode, men rektor kan uden videre forlænge.

udnævnelse, som nogle vil kalde en fordækt støtteeerklæring. Det er CBS-Juridisk Institut, der formelt har promoveret Loft ærestitlen med henvisning til "den fantastiske indsigt, han har i skatteforvaltningen", som institutleder Peter Arnt Nielsen forklarede for Weekendavisen. Institutlederen nægter imidlertid at forklare baggrund og begrundelse nærmere, da FORSKERforum kontaktede ham som den fagligt ansvarlige for indstillingen af Loft.

Vennetjeneste af CBS' bestyrelsesformand?

Til Weekendavisen har institutlederen angivet, at han er idemanden bag udnævnelserne.

Der er dog stærke indicier på en noget anden virkelighed, nemlig at det er CBS's bestyrelsesformand Peter Schütze, som har medvirket til udnævnelserne som en venne- eller netværkstjeneste. Han kan have ladet en bemærkning falde på CBS om, at Peter Loft vel fortjente ærestitlen.

Peter Loft og bestyrelsesformanden er nemlig medlemmer af samme VL-gruppe. VL-grupper er forkortelse for virksomhedsledergrupper og er et logeagtigt netværk, hvor virksomhedsledere inden for såvel den offentlige og private sektor mødes for fortroligt "at udveksle erfaringer". VL-grupperne fordrer tillid og åbenhed indadtil og kræver tavshed udadtil.

At forklare sammenfaldet mellem Loft og Schütze som tilfældigt vil være et enestående lykketræf, for der er nemlig hele 119 VL-grupper.

Peter Schütze har afvist at lade sig interviewe om sagen.

Loft risikerer tjenestemandssag

Loft er under mistanke for at have politiseret forvaltning ved at blande sig i, hvordan Skat konkret afgjorde statsministerens skattesag. Hvis sagen ender med, at Kommissionen giver påtaler til Loft, kan det udløse en alvorlig tjenestemandssag.

Foreløbig er Loft langtfra rensset, idet han ikke har kunnet forklare, hvordan et BT-notat kunne blive en del af ministeriets pres på Skats sagsbehandlere, og hvorfor han ønskede 5 linier indføjet i skatteafgørelsen, selv om loven siger at skat i konkrete sager skal

arbejde fuldstændig uafhængigt af det overordnede departement. Loft og eks-minister Troels Lund Poulsen samt dennes spindoktor er de hovedmistænkte i sagen, som først afsluttes i 2014.

Peter Loft blev fyret i marts 2012 af daværende skatteminister Thor Møger Pedersen, efter at Loft havde afgivet en hullet redegørelse for sin ageren. Alligevel har kræfter på CBS altså ønsket at hædre ham.

CBS-ansatte undrer sig

De ansatte blev orienteret om udnævnelserne af Loft på et institutmøde i slutningen af sidste år.

Og Peter Loft holder sin tiltrædelsesforelæsning den 24. januar i år.

CBS-ansatte, som ikke vil have deres navn frem, undrer sig over timingen i Lofts udnævnelse:

"Det ligner en politisk sympatierklæring, at CBS udnævner en person, alt imens det er klart for enhver, at personen mistænkes for politisering og magtmisbrug."

"I et videnskabeligt miljø sker tildeling af titler og anerkendelse efter nøje overvejelse. Hvorfor kompromitterer ledelsen dette princip og risikerer et pinligt efterspil, hvis Loft får påtaler i Skattesagen?"

"Det ser ikke kønt ud..."

De ansatte vil imidlertid ikke lægge navn til deres kritik for ikke at lægge sig ud med ledelsen, der har sanktioneret og fremmet udnævnelserne.

CBS-ledelse vil il

FORSKERforum har forgæves forsøgt at få interviews med de CBS-ansvarlige for Lofts udnævnelse. **Institutleder Peter Arnt Nielsen, forskningsdekan Allan Irwin og rektor Per Holten Andersen** vil ikke interviewes om adj. prof.-sagen, meddelte CBS' presseafdeling.

Og trods gentagne interview-anmodninger til bestyrelsesformand **Peter Schütze** med henvisning til, at FORSKERforums artikel involverer ham personligt, blev dette afvist af CBS' pressemedarbejder.

CBS krævede spørgsmål forelagt skriftligt.

vennetjeneste?

Indtrædelsesforelæsning ved Peter Loft

Udnævnt adjungeret professor ved Copenhagen Business School – Handelshøjskolen, Copenhagen Business School har pr. 24. januar 2013 udnævnt tidligere departementschef Peter Loft til adjungeret professor i "Skatteret" ved Juridisk Institut ved Copenhagen Business School.

Indledning inviterer CBS til et fagligt og festligt arrangement.

15:10 Velkomst og tildeling af æresbeviset

Per Holten, Andersen og Institutleder, professor Peter Arnt Nielsen, Juridisk

©2013 Titeldokumentation

Instituttlederen: "Et scoop"

Men skepsissen præger ikke institutleder og professor Peter Arnt Nielsen, som angiveligt har fået ideen om at gøre Peter Loft til adjungeret professor. Til Weekendavisen forklarer han det som "et scoop", at Peter Loft nu bliver adjungeret professor på Juridisk Institut på CBS, der bl. a. er specialiseret i skatteret:

"Jeg står inde for Peter Lofts faglige kvalifikationer. Han er en utrolig dygtig mand, der har en fantastisk indsigt i skatteforvaltningen, og han har haft en afgørende indflydelse på, hvordan systemet er i dag. Det fungerer altså ret godt, hvilket enhver vil vide, hvis man er gået på nettet for at aflevere selvangivelsen. Det er hans ansvar og hans fortjeneste".

Peter Arnt Nielsen afviser indvendingerne om, at udnævnelsen burde være udsat, fordi Peter Loft risikerer at blive udsat for kritik og i værste fald en retssag: "Det er jo gisninger, og så må vi tage en diskussion til den tid. Det

Ikke interviewes

Det har FORSKERforum af principielle grunde ikke gjort, da det i kontroversielle sager blot fører til formalistiske ikke-svar pr. email. Email-journalistik lukker for at stille opfølgende interview-spørgsmål.

CBS har en topstyret og restriktiv kommunikationspolitik, hvor presseafdelingen agerer "gatekeeper" til de forvaltningsansvarlige og indtager rollen som stedfortræder for de ansvarlige i kontroversielle sager. FORSKERforum måtte forhandle Loft-sagen i dagevis med den presseansvarlige, men altså uden at få interviews.

gælder jo i alle ansættelsessager. Det er et helt almindeligt princip, at man ikke er skyldig, før man beviseligt har gjort noget forkert, og Peter Loft er ikke sigtet eller dømt for noget".

Instituttlederen smed røret på

FORSKERforum ville gerne have institutlederen til at forklare,

- om udnævnelsen ikke er en politisk handling – en tillids erklæring – til en person, som pt. undersøges for at have begået alvorlig misforvaltning?
- om det ikke er et forvaltningspolitisk statement at udnævne Loft, dvs. at anerkende hans ageren i gråzonen mellem forvaltning og politik?
- hvorfor CBS risikerer et voldsomt dilemma: Vil CBS fratage Loft titlen, hvis han får påtaler for upassende eller uprofessionel politisering af forvaltningen i Skattekommissionens beretning?

Men institutleder Peter Arnt Nielsen, som angiveligt skulle være idemand bag udnævnelsen, er tilsyneladende en presset mand i denne sag. Han vil ikke forklare CBS-ledelsen håndtering af denne sag for FORSKERforum:

"Jeg har ikke yderligere kommentarer ud over, hvad der er sagt til Weekendavisen"

Men hvem kan FORSKERforum så spørge på CBS som ansvarlig for forvaltningen i denne sag?

"Det ved jeg ikke. Det må du selv finde ud af".

Men du vil ikke svare på opfølgende spørgsmål som den ansvarlige?

"Jeg vil gerne svare, at jeg ikke har yderligere kommentarer".

Som offentligt ansat leder og ansvarlig i denne sag har du vel pligt til at forklare dig om, hvad der ligger bag CBS's forvaltning?

"..."

Herefter smed institutlederen røret på, uden farvel og tak.

FORSKERforum gennemførte efterfølgende lange forhandlinger med CBS' presseafdeling, der blev stillet op som sluse til ledelsen. Men ønsket om interviews med lederne bag forvaltningen i sagen blev ikke efterkommet, idet de afviste at stille op til interviews.

CBS' udpegning: "Civil ulydighed"?

Instituttlederen er den fagligt ansvarlige for indstillingen, mens det er ledelsesudvalget CWAG, der udgør bedømmelsesudvalg og godkender udnævnelsen.

Instituttlederen og ledelsesudvalget har imidlertid foretaget udnævnelsen vel vidende, at den kommer til at stride mod ministeriets kommende kriterier for, hvem der i fremtiden kan blive adj. professor. Udnævnelsen ligner derfor en åben protest – "civil ulydighed" – mod ministeriets stramning af kravene til adj. professorer. CBS har måske ligefrem haft travlt med at udnævne Loft, inden de nye regler træder i kraft?

Det fremgår nemlig af Uni-ministeriets varsling af en ændring af bekendtgørelsen, at kandidater til titlen i fremtiden skal være en anerkendt forsker og professorabel. Det er en teknisk ændring, så der er parallelle kvalifikationskrav til de ordinære professorer i stillingsstrukturen og til de adjungerede professorer, forklarer ministeriet.

Professortitlen skal altså ikke kunne fås af ikke-professorable. Men CBS protesterede i hørings svar over ændringen af den gamle ordlyd fra "højt fagligt niveau" til den nye "anerkendte forskere", idet ændringen "vil afskære højt kvalificerede/specialiserede repræsentanter/ledere fra erhvervslivet" fra at få adj. prof.-titlen.

Det har ikke været muligt at få en forklaring fra CBS' forskningsdekan Allan Irwin. CBS's kommunikationsafdeling meddelte, at "Loft er ansat på gældende regler og på sine faglige kvalifikationer og erfaringer", men at CBS i øvrigt ikke vil kommentere, hvorfor man handler sådan, vel vidende, at om 3 måneder ville Loft ikke være kvalificeret til ærestitlen.

jø

Tilbud: Køb din egen artikel fri

OPEN ACCESS. Forlag vil tjene penge på, at forskere skal have optaget artikler i tidsskrifter under Open Access

At udgive videnskabelige tidsskrifter er en guldrandet forretning for de store, internationale forlag. Som FORSKERforum skrev om i seneste udgave, præsterer store forlag som Elsevier og Wiley fantastiske overskud, blandt andet fordi universitetsbibliotekerne er nødt til at købe tidsskrifterne uanset årlige prisstigninger på 5-7 procent.

Imidlertid stiger priset fra fonde og universiteter om, at forskningsresultater ikke skal lukkes inde bag betalingsmure i form af abonnements-tidsskrifter, der bliver stadig dyrere. De kræver fri adgang – open access – til artiklerne. Og i nogle kredse håbes der på, at open access-bevægelsen kan bryde det, de mener, er forlagenes monopol på forskningspubliceringen.

I forlaget John Wiley & Sons giver man imidlertid ikke udtryk for den store bekymring omkring open access-udviklingen.

”Vi ser det som udgangspunkt ikke som en trussel. Det er en spændende tid i forlagsbranchen, fordi der sker så meget, og meget udfordrende, fordi vi skal tilpasse os markedet og de krav, der stilles. Vi mærker bestemt en stærk interesse for open access både fra forfattere, universiteter og fonde, og derfor er det vigtigt, at vi tilbyder forfatterne så mange muligheder som muligt” fortæller **Jesper Konradsen**, der repræsenterer Wiley i Danmark.

Så meget koster 'golden open access'

Dette er standard-taksterne hos internationale tidsskriftsforlag, der tilbyder forskeren at kunne frikøbe deres artikel, så den både optræder i selve tidsskriftet og i en frit tilgængelig version på internettet:

- Taylor & Francis: 3.250 US\$
- Oxford: 3.000 US\$
- John Wiley & Sons: 3.000 US\$
- Elsevier: 3.000 US\$
- The Cell Press: 5.000 US\$
- The Lancet: 400 £ pr. side.

Open access kan sagtens blive en god forretning for de videnskabelige forlag.

Fordobling af forfatter-betaling

De muligheder, Wiley i dag tilbyder udover de traditionelle abonnements-tidsskrifter, er foreløbig 15 open access-tidsskrifter, hvor artiklerne peer reviews og udgives efter samme redaktionelle model som de øvrige. Forskellen er bare, at alle har fri adgang til artiklerne, og desuden ejer tidsskriftet ikke rettighederne, udover retten til at blive krediteret som første udgiver.

Trods Open Access' gratisprincip tjener forlaget alligevel penge. Den kommer gennem en 'publication charge', som forfatterne – eller deres finansører – betaler for at være med i tidsskriftet. Det er, hvad der kaldes 'gylde open access', hvor forlagene altså sikres en betaling for det redaktionelle arbejde.

I 81 procent af de traditionelle tidsskrifter tilbyder Wileys en næsten tilsvarende løsning, hvor den enkelte forfatter kan betale for, at netop vedkommendes artikel får open access på nettet. Den såkaldte hybrid-model, som hos Wiley kalder Online Open.

Prisen for at få artikler i Online Open ligger fast på 3000 dollars. Prisen for at få en artikel publiceret i en af de 15 open access-journaler varierer fra 1500 til 3000 dollars.

Mens priserne for at få lov at publicere i de 15 open access-tidsskrifter varierer, ligger Online Open-prisen helt fast på 3000 dollars.

Stadig god forretning

Om forfatter-betalte open access-tidsskrifter er lige så rentable som de traditionelle, vil

Jesper Konradsen ikke helt ud med. Men han antyder dog, at det stadig er en god forretning.

”Wiley er jo en børsnoteret virksomhed, og derfor er det meget begrænset, hvad jeg kan sidde og diskutere omkring vores økonomi. Men det er oplagt, at det er interessant for os, ellers var vi ikke gået ind i det. Vi går derhen, hvor vi har noget værdifuldt at tilbyde i den videnskabelige verden,” siger han.

I Wileys regnskabsberetning fortælles der om en fordobling af omsætningen fra forfatter-betalte artikler.

Ifølge forlagets danske agent er Wileys 15 open access-tidsskrifter kommet rigtig godt fra start, og han føler sig helt sikker på, at der vil komme mange flere af slagsen, ligesom flere vil benytte hybrid-modellen, der for forlaget har den fordel, at artiklerne – der er købt fri til open access – samtidig indgår som stof i de abonnent-betalte tidsskrifter. Altså en form for dobbelt-indkomst af samme produkt.

En fuld fortrængning af de traditionelle tidsskrifter tror Jesper Konradsen ikke på i de første mange år: ”I al overskuelig fremtid ser vi en blandet økonomi, hvor de to modeller eksisterer side om side. Det er muligt, man kan forestille sig en tid med kun open access, men det er ren spekulation.”

Lah

Forlag afviser forskningsråds betingelser

Kommende modtager af offentlige forskningsbevillinger skal spørge forlag om tilladelse til at gøre artiklen åbent tilgængelig. Forlaget Wiley siger nej

Der er lagt op til nervekrig mellem de offentlige forskningsfonde og de videnskabelige forlag, når de næste forskningsbevillinger uddeles. Her vil det nemlig være et krav, at forskeren forsøger at frigøre sine efterfølgende artikler, så de er frit og gratis tilgængelige.

Helt konkret er modtageren af bevillingen forpligtet til at skrive til det forlag/tidsskrift, der vil udgive forskningsartiklen, og bede om lov til sideløbende selv at gøre artiklen tilgængelig i et elektronisk arkiv – den såkaldte 'grønne open access'. Det skal enten være øjeblikkeligt eller med en karenperiode på 6 måneder, dog 12 måneder for samfundsvidenskab og humaniora.

Forskeren skal aktivt anmode forlaget

Men hvis forlagene siger nej, får det ikke nogen konsekvenser. Forskerne beholder deres bevillinger.

”De er ikke tvunget til at publicere det open access, men der er krav om, at de beder deres forlag om lov til at gøre det,” forklarer **Grete Kladakis**, kontorchef i Styrelsen for Forskning og Innovation.

For at hjælpe forskerne i denne lidt besynderlige situation har styrelsen formuleret et standardbrev, hvor forskeren beder forlaget give sit samtykke. Og Grete Kladakis slår fast, at dette krav ikke kun er proforma. Det vil blive kontrolleret, at bevillingsmodtagerne aktivt forsøger at få forlagets tilladelse til open access-publicering.

”Ligesom man skal afrapportere omkring sin forskning, når man har haft en bevilling, vil man også skulle afrapportere om dette. Men vi ønsker at gøre dette på en enkel måde, så det ikke bliver tidskrævende for forskerne,” siger Kladakis.

Det er imidlertid tvivlsomt, om forlagene frivilligt vil gå med til at give den gratis webadgang til artiklerne, og dermed udhule deres kommercielle produkt. Men Grete Kladakis tror, tiltaget vil gøre en forskel.

”Anmodningen vil sætte forlagene under pres. Når alle fonde har den politik, begynder det at betyde noget. Og i andre lande ser man den samme politik med krav om open access, ofte strengere end vi selv har.”

Forlaget Wiley siger nej

På forlaget John Wiley & Sons ser den danske repræsentant Jesper Konradsen

dog ikke umiddelbart nogen grund til, at de skulle begynde at give fri adgang til forskningsartiklerne. Heller ikke selvom forskerne beder pænt.

”Forfatterne er jo frie til at offentliggøre det manuskript, de har sendt ind til os, og det behøver de ikke spørge om. Men de anmoder i virkeligheden om at uploade det manuskript, der har været igennem den redaktionelle proces. Og det har de ikke tilladelse til. Som udgangspunkt heller ikke efter en karenperiode,” siger Jesper Konradsen.

Hvis forskerne derimod er villige til at betale for, at manuset frigives, er sagen en anden: ”Som jeg læser politikken, åbner den op for gylden open access. Og det er vi meget interesserede i,” siger Konradsen.

Prodekan: En løs rådsbetingelse

Ifølge **Morten Pejrup**, prodekan for forskning på SCIENCE, KU, har der ikke været større opmærksomhed blandt forskere om kravet fra forskningsrådene. Det skyldes formentlig, at kravet først gælder kommende rådsbevillinger. Men han tror ikke på problemer for forskerne:

”Personligt ville jeg tage dette med knusende ro. Vi har også oplevet, at forskningsrådene stillede krav til populærformidling af forskningsresultater. Det var der så nogen, der gik meget op i at leve op til, andre gjorde ikke, og det tog man ikke så tungt. I det omfang henstillingen bliver på samme niveau, så tror jeg ikke, der bliver nogen problemer,” siger Pejrup.

At forskningsrådene vil have forskerne til at gøre deres yderste for, at resultaterne bliver så tilgængelige så mulige, er jo et legitimt ønske. Og forskerne kan jo højst få et nej. Bliver det så almindeligt, at forlagene siger nej, må rådene jo gøre op, om det så er noget værd”, siger han.

Publiceringsbetaling: Tvivl om uafhængighed

Problemet kan blive et andet, hvis forskerne i fremtiden tvinges til at betale til en gylden open access for at få frigjort egne artikler.

Pejrup har ikke oplevet kutyme for dette på SCIENCE. Og det vil også være en uheldig udvikling. Det vil belaste forskningsbudgetterne. Og det kan skabe tvivl om uafhængigheden, når forskere skal betale tidsskrifter for at publicere.

”Jeg synes jo som udgangspunkt, det er bedst at publicere i tidsskrifter, hvor penge ikke er et parameter. Jeg siger ikke, at der ikke er uafhængighed, men en tredjepart vil kunne få den ide, at man i et eller andet omfang betaler sig til publicering af sine resultater. Og så synes vi jo, at de penge, der gives til forskning, også skal gå til forskning.”

Sådan skal forskeren spørge

Kravet om at skulle spørge om tilladelse til grøn open access gælder modtagere af bevillinger fra Det Frie Forskningsråd, Det Strategiske Forskningsråd, Danmarks Grundforskningsfond, Højteknologifonden og Rådet for Teknologi og Innovation. De første bevillinger med det nye krav uddeles til foråret.

Forskningsrådenes anbefaling til standardbrev, som forskerne skal sende til deres forlag:

”Den forskning, som ligger til grund for denne artikel, har modtaget finansiering fra [indsæt råd/fond], der stiller krav om Open Access til forskningsartikler, som er resultat af hel eller delvis finansiering fra denne. Ifølge disse krav skal artikler lægges ud i et elektronisk arkiv efter udgivelsen og stilles til rådighed for åben adgang – enten øjeblikkeligt, hvis forlaget udgiver artiklen ”med fri adgang”, eller efter en begrænset periode på 6 eller 12 måneder afhængigt af, hvilket forskningsområde der er tale om. Det overordnede formål med disse krav er at forbedre adgangen til resultaterne af offentligt finansieret forskning.

I tråd med [indsæt råd]s Open Access-politik ønsker jeg at føje et tillæg til udgivelsesaftalen. Jeg vedlægger dette dokument til Deres underskrift eller bekræftelse per mail.

Jeg ser frem til at modtage Deres svar og takker Dem på forhånd for Deres støtte og samarbejde i dette anliggende.”

Koldaus spredede

Hvordan kan en fremmed fugl hvirvle så meget uro op, spørger FORSKERforum i en opsamling af Koldau-sagen. Det handler

”Linda Maria Koldau-sagen og ikke mindst dens behandling i pressen var på mange måder et surrealistisk forløb. Nu bagefter skulle man tro, at vi bare lettede kan arbejde upåvirkede videre på Musikvidenskab. Men sådan er virkeligheden desværre ikke. Som lærergruppe er det min oplevelse, at vi da fortsat er mærkede og slidte af sagen, og den sender stadig dønninger ud”.

Siger **lektor Steen K. Nielsen**, der var en af Koldaus kolleger, der oplevede både den indre og den ydre ballade, som hun skabte. Hidtil har Koldaus kolleger afstået fra at fortælle nærmere om, hvordan sagen blev oplevet internt, fordi Koldau var på AU indtil 1. januar. Men nu vil de gerne fortælle baggrundshistorien til FORSKERforum. Og da Koldau såmænd har fået sin pressedækning, gives mikrofonen nu til hendes eks-kolleger.

”Vi var under stort eksternt pres, da sagen kørte i medierne. Koldau var måske ikke det største problem, det var den måde, hun reagerede medierne og fik fremstillet sagen! Der er stadig store eftervirkninger af pressedækningen. Mytedannelsen om hende som offer og som sandhedsvidnet, hvis ytringsfrihed blev trynet, hersker stadig. Senest trykte JP en kronik, hvor hendes verdensudlægning af AU igen bliver gjort til objektive fakta ...”

Og myterne om ringe fagligt niveau, og at man ikke behøver at kunne læse noder på musikvidenskab, florerer stadig. Og det på trods af, at både kandidat- og BA-uddannelsen faktisk fik bedst mulig karakter i alle fem kategorier ved akkrediteringen i efteråret. Men de offentligt tilgængelige akkrediteringsrapporter er de medier, som kolporterede Koldau-sagen, tavse om, for de ville demontere Koldaus historie. Pressens magt har været meget stor i denne sag.

Koldau skød med spredede hagl

”Vi havde rigtig svært ved at forsvare os. Hun og dele af pressen skabte et forfjet, useriøst og simplistisk vrangbillede, som det var umuligt at forsvare sig imod”, siger Steen K. Nielsen.

Men hvordan kunne en enkelt fremmed fugl lande på AU og sætte ikke bare Musikvidenskab og AU under så stort pres og universiteterne i så dårligt et lys? – spørger FORSKERforum.

”Hmm. Det er da et rigtig godt spørgsmål, som vi har stillet os selv utallige gange. Men det er nok ligesom flykatastrofer: Der er en lang række forskellige ting, som skal gå galt på samme tid! Først og fremmest at miljøet slet ikke var forberedt på en sådan kritik. Så at vi – og AUs ledelse – ikke kunne udtale os om sagen, fordi det var en personalesag. Derfor kunne vi ikke gå ud og fortælle om de alvorlige samarbejdsproblemer omkring hende. Og så indgår det også, at Koldaus kritik skød med spredede hagl, så den kom til at handle om fagligheden på musik, om humaniora, om de sideløbende omfattende strukturændringer på AU og om de danske universiteter generelt. Hun serverede en gryderet, som ret mange kunne gå ombord i – og gjorde det”.

“Der er stadig store eftervirkninger af pressedækningen. Mytedannelsen om hende som offer og som sandhedsvidnet, hvis ytringsfrihed blev trynet, hersker stadig.”
Lektor Steen K. Nielsen

Uddannelsesleder Pia Rasmussen supplerer: ”Kritikken, som Koldau fremfører, er så diffus, at den tiltrækker rigtig mange synspunkter og støttetilkendegivelser, som intet har med den egentlige sag at gøre. Mange kan læse deres egen utilfredshed ind i sagen, hvad enten det er utilfredshed med universitetsloven, utilfredshed med humanioras udvikling, utilfredshed med fusioner og forandringsproces på AU eller personlige frustrationer. Det var desuden påfaldende, at det meget ofte var personer meget langt fra orkanens øje i Aarhus, som udtalte sig.”

Medier: Mobning og knægtelse af ytringsfrihed

Musikvidenskabs-miljøet måtte frustreret se til, mens dele af pressen frustreret kolporterede Koldaus fremstilling af sagen, først som at faglige debatter knægtes af inkompetence, så at hun mobbes, og endelig at hendes ytringsfrihed blev knægtet.

Koldau gav således Informations

journalister adgang til AUs advarsel over for hende. Advarslen – som FORSKERforum har set – har fem punkter, bl.a. om Koldaus uberettigede mobbeanklager mod kolleger, højt fravær og uvilje til at indordne sig under omstændighederne på afdelingen samt at kollegerne ikke mere har tillid til Koldau. Jurister vil sige, at advarslen handlede om samarbejdsproblemer. Alligevel valgte Information ensidigt at fremstille advarslen som en knægtelse af Koldaus ytringsfrihed. Og det blev den benzin, som drev sagen frem i den senere fase i sagen

Men når ytringsfrihedskortet trækkes, så anfægtes den akademiske frihed, og det skabte indignation og sympati om Koldaus sag. AU og kolleger kunne ikke gå til modangreb, fordi der er fortrolighed om personalesager. Men den begrænsning så Koldau selv stort på.

En-kilde-dækning i pressen

Linda Maria Koldau gik i juni 2011 ud i artikler, læserbreve og interviews. Først i Weekendavisen, og ugen efter hed det i Politiken ”*Dansk humaniora er en skandale*” med kritik af, at studerende ikke skal kunne læse noder. Senere overtog især Information, men også Politiken sagen – og de holdt mikrofon for Koldau. Det blev en enkilde-historie, som er noget af det første, journaliststuderende advares mod.

Der var ikke én kollega på Musikvidenskab, som støttede Koldaus korstog, og kun ganske få studerende. *Hvorfor undrede det ikke journalisterne, så de optrådte mere kildekritisk overfor Koldau*, spørger lektor Steen K. Nielsen. Og uddannelsesleder Pia Rasmussen supplerer:

”Vi har igen og igen fået at vide, at den ensidige pressedækning skyldes, at vi på musikvidenskab ikke ville udtale os. Men det er ikke rigtigt; både undervisere og studerende ville gerne udtale sig om fagligheden og uddannelserne. Jeg har fx været med til at skrive læserbrev til Politiken, der aldrig er blevet bragt. Men det er rigtigt, at jeg ikke ville og stadig ikke vil udtale mig om selve personalesagen, som startede længe inden Koldau gik i pressen.”

Lektoren og faglederen afstod til sidst

fra at udtale sig, fordi de oplevede, at deres indsigelser blev ignoreret, når den mod-sagde journalisternes dramaturgi. (**Fagbladet JOURNALISTEN 16/2013** har en baggrundsartikel om sagen, hvor journalister forsvarer Politikens og Informations dækning).

Offerfigur i pressen

Pressens dækning har haft en gennemgående figur i dækningen, mener lektor Steen Kaargaard Nielsen:

”Koldau blev fremstillet som et uskyldigt offer. Hun var udsat for forfølgelse og mobning. Advarslen blev fx fremstillet nærmest som en afstraffelse og et brud på ytringsfriheden. Der er mange eksempler, bare overskrifterne: *’Kritisk professor får advarsel trods offentlige protester’* (17. feb. 2012) og *’Professor fik mundkurv på i sin egen sag’* (14. feb. 2012). Det fremstilles, som om hun fik en advarsel, fordi hun er gået ud i offentligheden og har udøvet kritik over for Musikvidenskab og AUs ledelse. Sådant var det slet ikke: Hovedsagen var alvorlige samarbejdsproblemer”.

Men det kunne kolleger og AUs ledelse ikke fortælle om, siger Pia Rasmussen:

”Personer involveret i personalesager er pålagt tavshedspligt. Den var vi jo også underlagt, samtidig med at vi rent etisk heller ikke mente, at vi skulle drøfte samarbejdsproblemer i offentligheden og dermed kommentere en kollega. Det hører ikke hjemme i pressen.”

Koldau brød reglerne for kollegialitet

Hele sagen kom som et chok for Musikvidenskab, da det viste sig, at Koldau havde spillet dobbeltspil. Man troede, at Koldau – trods lange sygeperioder – var inkluderet i miljøet.

”Hun havde kun et par gange ytret intern kritik til lærermøder og rejst en enkelt faglig debat, men slet ikke af den karakter og det omfang, som hun gik i pressen med. Det var et chokerende tillidsbrud, da Koldau gik ud i *Weekendavisen*, og det bagefter viste sig, at Koldau havde haft kontakt med journalisten i over et halvt år og fodret ham med en 200 sider sagsmappe, som jeg endnu den dag i dag ikke aner, hvad bestod af: Interne mails, mødereferater, fortolkninger af samtaler? Senere fodrede hun pressen med

(foto: Palle Peter Skov)

Fotodramaturgi: Den lille mod den store

Musikvidenskabsmiljøet oplevede, at pressens dramaturgi var at fremstille Koldau som offer i et umenneskeligt uni-system. Hun blev mobbet, og hendes ytringsfrihed blev knægtet.

Fagleder Pia Rasmussen fortæller: ”Et ikonografisk foto i Information af Koldau med tape for munden var en meget voldsom og svært modsigelig metafor. I pressens dramaturgi var det et stærkt billede af den geniale ener overfor den store masse, af den lille hjælpeløse kvinde overfor systemet, af den internationalt visionære overfor vores jantelovsprægede snæversyn. Der lå altså allerede i dramaturgien en klar rollefordeling, som det ikke har været muligt at bryde ud af”.

hvadsomhelst, som kunne udlægges til hendes fordel. Hun havde tydeligvis hele tiden en skjult dagsorden”, fortæller Steen K. Nielsen

”Jeg synes, at hun var grænseløs i sin ageren. Der var ingen regler, og det tror jeg, ville være en stor udfordring for hvem som helst at håndtere. Selv om der indgik aftaler om fortrolighed om fx et konsulentforløb, så brød hun spillets regler. Hun har ingen forståelse for, at der nødvendigvis må eksistere forskellige typer kollegiale kommunikationsrum eller også var hun hamrende ligeglad med det kollegiale. Og så bliver det svært at være kollega, hvis du mistænkeliggøres eller

hvis du skal veje dine ord, fordi du ikke ved, om det vil blive brugt mod dig eller miljøet. Det er svært at samarbejde med en kollega, der bruger en tjenstvillig presse til at spille realitystjerne på sin egen arbejdsplads, som fx som noget så petitesseagtigt som en hilsen i et kopirum bliver dramatisk fortolket i Information dagen efter ...”

Ideologi og politik: Kulturkonservativ forfaldshistorie

Da Koldau startede sagen i juni 2011, hed hendes debatindlæg i Politiken betegnende *”Dansk humaniora er en skandale”*. Og siden har dækningen haft en skjult undertekst, der handler om ideologi og politik, mener lektor Steen K. Nielsen:

”I forhold til både Weekendavisen og overraskende nok Politiken, oplevede jeg, at dækningen havde en overordnet kulturkonservativ vinkling, en forfaldshistorie med klassisk dannelse versus tværfaglighed. En forfaldshistorie, som i øvrigt typisk bygger på en nostalgisk forestilling om en glørværdig fortid, som aldrig var en realitet. I den konflikt om dannelse versus tværfaglighed passede Koldau ind som forsvarer af den klassiske dannelse, og det er også i det spor, som Koldau nu fortsætter sin kritik af de danske universiteter med bl.a. Trykkefrihedsselskabet og JP som medier.

Men kritikken af Musikvidenskab er faktisk ret paradoks, for det er et fag med en studieordning, der vægter fagtradition! Myten om, at vores studerende fx ikke skal kunne læse noder, kunne journalisterne jo have aflivet, hvis de havde gidet sætte sig ind i vores faktiske studieordninger og de krav, som stilles allerede til optagelsen på BA-uddannelsen”, siger han.

”Hele humaniora sættes under pres på et forfælt grundlag. Der bliver opstillet et billede af en kernefaglighed kontra fokus på kompetencer og praksis. Hvor humaniora tidligere blev kritiseret for at leve i et elfenbenstårn, så lyder kritikken nu, at vi er for meget fokuseret på at leve op til samfundets konkrete krav om kompetencer. Artiklen gik helt i forlængelse af WAs dækning af gymnasierreformen som en forfaldshistorie”, siger han og slutter:

”Faglig debat er utrolig vigtig, men Koldaus unuancerede spredhagl bidrager på ingen måde til en kvalificeret faglig debat. Tværtimod er den med til i offentligheden at skabe et helt forvrænget billede af seriøse humanistiske fagmiljøer, hvor konstruktive kollegiale relationer er en absolut betingelse for en ansvarsfuld forvaltning af fagudvikling og solide uddannelser.”

Flere mso-professorer m

Mange steder bruges de flittigt og strategisk i en pæn balance. Men på især RUC og også AAU fylder de relativt meget i professorbill

Der er gået inflation i professortitlen, fastslog et dagblad sidste år, efter at FORSKERforum havde fortalt, at der skete en voldsom vækst i antallet af professorer fra 1434 til 1810 i perioden 2007-11.

FORSKERforum (258) fortalte historien om, at ledelserne især har foretrukket løstansatte frem for at oprette faste videnskabelige stillinger. Men samtidig viste statistikken, at som den eneste faste vipstilling var antallet af professorer steget (med 26 pct.) Derimod var der stagnation i antallet af lektorer.

Væksten i professortitlen i perioden skyldes hovedsagelig den nye stillingskategori professor mso ("med særlige opgaver"), som blev etableret fra 2004 til at supplere den ordinære professorstilling.

RUC-rector: Ubalance ikke bevidst strategi

RUC skiller sig markant ud fra de andre universiteter ved, at mso'erne tilsyneladende har bremset for flere ordinære professorer. Faktisk er antallet af ordinære professorer 2004-12 faldet. RUC har derfor også den højeste andel mso'ere, som udgør en tredjedel af alle professorer.

Mso'ernes antal skyldes lokale strategier på de enkelte institutter, hvor man konkret prioriterer stillingsoprettelser

RUC-rector Ib Poulsen

"Jeg kan forsikre om, at det ikke er en bevidst strategi, som udgår fra rektors kontor", svarer rektor Ib Poulsen. "Det skyldes lokale strategier på de enkelte institutter, hvor man konkret prioriterer stillingsoprettelser. RUCs forskningsstrategi er jo blevet evalueret, og det har krystalliseret sig i nogle satsningsområder, som kan have udløst mso-stillinger. Og så er der jo generelt et generatonskifte i gang. Her er man tilsyneladende i gang med en proces, hvor der uddeles mso'ere til yngre lovende forskere og til gode solide lektorer".

Det kunne se ud som om, RUCs institutledere har indført et nyt, ekstra karrieretrin, hvor man skal have været mso i 5-8 år, før

MÅNEDENS ANALYSE

Antal mso-professorer/ordinære. Mso-professorers pct.andel af samlede professorer. Udviklingen i ordinære prof. 2005-12 (pct.):

	2012	2012	2005-12
	<i>mso/ord.</i>	<i>mso-pct. af prof.</i>	<i>Udv. ordinære</i>
KU	121/410	22,5 pct.	17 pct.
AU	76/284	22	10
SDU	51/161	24	70
AAU	67/146	32	50
RUC	20/47	30	-8
DTU	36/139	20	17
CBS	40/137	22,5	240

Ad studentertal: Antal ressourceudløsende studerende som det bedste udtryk for udviklingen i u-belastningen i perioden. Der er heri indregnet KU- og AU-fusioner med andre universiteter i perioden. AU-tal er 2008-11.

man kan blive ordinær professor?

"Det er en alt for bastant fortolkning og i hvert fald ikke en bevidst strategi. Selvfølgelig skal man kunne gå direkte fra lektoratet til et ordinært professorat på RUC. Men nu vil ledelsen se nærmere på, hvad tallene dækker over. Der er brug for de ordinære; det er jo dem, som giver kontinuiteten på institutionen..."

AaU-rector Finn Kjærdsdam: Ikke a- og b-professorer

Avisartiklen fra sidste år antydede, at det er blevet for let at blive professor. I Aalborg er der kommet mange mso'ere til, og de udgør nu en tredjedel af alle professorer. **Rektor Finn Kjærdsdam** fra AaU afviser imidlertid, at der er gået inflation i mso'-titlen, og at mso'erne er en slags b-professorer:

"Det er et krav, at mso' skal være højt kvalificerede på professorniveau, så det går jeg da ud fra, at bedømmelsesproceduren sikrer. Men ellers skal de ordinære og mso'erne ikke måles efter helt samme målestok. De ordinære er til de modne og dygtige, som har haft en høj faglig profil igennem et længere livsforløb, og hvor de og deres forskning har været fremtrædende på deres felt. Mso'erne kan være yngre fremadstormende, der kan bedømmes på deres resultater de sidste 5 år, eller det kan være folk, der skal gå foran med at udføre en bestemt opgave".

Forskellig balance mellem mso' og ordinære

FORSKERforums analyse afslører, at uniernes mso-politik er meget forskellig:

- Nogle bruger det i en pæn balance mellem mso'ere og de ordinære professorater: KU, AU, SDU, DTU og CBS, hvor mso'erne udgør 20 pct.
- Andre steder er relationen mso/ordinære i ubalance, fx på AAU og RUC, hvor hver tredje professor er mso.
- Og endelig er der enkelte steder, hvor mso'erne ser ud til at have bremset væksten i de ordinære professorater. Det gælder især på RUC, men også i Aarhus og i nogen grad på KU og DTU. (Til gengæld fortæller statistikken, at CBS har haft en enorm vækst i ordinære professorater).
- Aktindsigt i stillingsopslag fortæller samtidig, at der er stor forskel på, hvor specialiseret de særlige opgaver formuleres. Nogle steder er det snævre opgaver, andre steder åbner de for en bred faglighed, som hos de ordinære professorater. (Dette belyses i en senere artikel).

med ubalance i systemet

det. På AU og RUC har de været en bremse for oprettelse af nye, ordinære professorater

Flere mso'ere kan betyde syltning af de ordinære

Skeptikere kunne antage, at mso-kategoriens åremåls-fleksibilitet var så populær hos uni-ledelserne, at de fik mindre lyst til at oprette nye, ordinære professorater. Sådan er det også gået nogle steder, især på RUC, men også i Aarhus (10 pct.'s vækst). Men også på KU og DTU er der kommet 17 pct. nye professorer til i perioden 2005-12, på trods af voksende studentertal.

På negativsiden har også RUC-ledelsen brugt mso'en i stor udstrækning, og det er decideret sket på bekostning af de ordinære professorater. Der er i dag 20 mso'ere mod 47 ordinære professorer (hvor der i 2005 var 51 ordinære).

På positivsiden er, at på SDU, Aalborg og CBS har man nok ekspanderet mso-antallet, uden at det har betydet en syltning af nye, ordinære professorater: "Alene siden 2008 er Aalborg vokset til mere end det dobbelte på mange målepunkter, fx studerende og penge, så derfor skal der selvfølgelig også være et tilsvarende antal ansatte, herunder professorer", forklarer Kjærdsdam.

Men ellers er der et broget billede af mso-politikken mellem institutionerne. KU, SDU, DTU og CBS har relativt få af dem, mens Aalborg og RUC har relativt mange, idet næsten 1/3 af alle AaU-professorer er mso'ere.

"I Aalborg har vi brugt mso-kategorien aktivt til at rekruttere unge fremadstormende forskere, og der blev jo ved introduktionen i 2004 lagt vægt på, at den kunne være en karrierevej for især kvinder. De starter deres akademiske liv senere end mændene, og mso'erne er derfor en måde at løfte deres karrierer på", forklarer han.

Lektor Nils Hybel: Lederne kan frit vælge

Professor mso-stillingen blev indført for seks år siden, primært som et nyt ledelsesredskab til at styre faglighed og rekruttering. Lektor Nils Hybel fra KU-Saxo vil ikke da heller ikke klage over det voksende professorantal. Han kritiserer derimod en forvriddning i udvælgelsesforløbet, som giver enkeltledere alt for stor magt. Uni-ledelsessystemet tildeler ikke professor-titlen efter individuelle, faglige kvalifikationer, men efter hvad ledelsen

aktuelt finder mest hensigtsmæssigt:

"At der er gået inflation i titlen kan der være noget om, men ikke fordi der bliver flere professorer. Snarere pga. ansættelsesproceduren, hvor administratorer frit kan vælge blandt dem, som af det faglige bedømmelsesudvalg erklæres 'kvalificeret'. Uddelingen af titlen og store lønforhøjelser knyttet til titlen kan bruges og bliver i dag brugt som disciplinerings- og styringsmiddel".

Lektor Hybel opfordrer fagforeningerne til at genoptage presset for at få indført en professormodel, der er styret af faglig kvalitet og ikke af ledelseshensyn m.m. Han fremhæver den norske professormodel, hvor man får tildelt titlen efter indstilling og faglig bedømmelse. Det er en måde at belønne lektorer, som er professorable.

“ Så i den forstand er mso'en lige så meget et karriereredskab som et ledelsesredskab
AAU-rector Finn Kjærdsdam

Kjærdsdam: Ledelses- og karriereredskab på samme tid

Rektor Kjærdsdam vil ikke afvise, at AaU har brugt mso'erne strategisk i sin ekspansion. Og han medgiver, at der kan ligge en vis mulighed for ledelsesstyring:

"Vi bruger da mso' til særlige opgaver, ja, det fremgår jo af stillingsbeskrivelsen. Hvis der skal opdyrkes et nyt felt, er det da oplagt at bruge mso'en. Det er en chance for den yngre forsker til at vise sit værd, og universitetet får afsøgt et nyt felt. I den forstand er den et karriereredskab for de yngre, som ellers ikke vil få chancen, for deres publikationsliste i sagens natur ikke er så lang. Så i den forstand er mso'en lige så meget et karriereredskab som et ledelsesredskab".

Han afviser, at der ligger en begrænsning eller disciplinering i mso-stillingen:

"Opslag må selvfølgelig ikke være alt for snævre, men det ligger altså i mso'en, at der skal udføres særlige opgaver. Jeg ved ikke, om det indebærer en risiko for specialisering i den særlige opgave, så man forsømmer sin personlige faglige udvikling, det ved jeg ikke.

Hos os i Aalborg er de fastansatte jo sikret 40-50 pct.s fri forskningstid, og det skulle vel modvirke, at mso'en forhindres i at udvikle sin faglighed? Det er jo i øvrigt også sådan, at de særlige opgaver gerne skulle aftage i løbet af det 5-8 årige forløb, hvis mso'en har været en rimelig succes".

Kjærdsdam: En succes

Mso-stillingskategoriens regler siger, at efter udløb på det 5-8 årige forløb kan mso'en overgå til et ordinært professorat, men man er som minimum at kunne gå tilbage i et lektorat. Kjærdsdam fortæller, at erfaringer med mso'en efter udløb endnu er sparsomme, men alt tyder på en meget høj overgangsfrekvens til ordinære professorater. I den forstand virker mso-stillingen efter hensigten.

"Mso-stillingen har i mine øjne været en succes, jeg kan ikke komme på noget negativt. Den udfylder det hul, som ekstradygtige lektorer tidligere kunne lande i, fordi der ikke var en professorstilling, de kunne søge. Men ikke mindst giver den yngre talenter en mulighed for hurtigt at udfolde deres potentiale. De kommer hurtigere til titlen, end hvis de skulle vente på et ordinært professorat".

Mso-succes men n

Mso-professoratet har generelt været en succes. Men der skal være balance mellem de ordinære og mso'erne, siger uni-fagforening

"Mso-professoraterne har været en god nyskabelse, for der var problemer med overgangsfrekvensen lektor – professor før 2004. Mso'erne skabte en ny mulighed. Men det var ikke meningen, at mso'erne skulle erstatte oprettelsen af nye, ordinære professorater. Nogle steder er balancen i orden, men andre steder er antallet af ordinære stået i stampe.

Professor mso (med særlige opgaver)

Stillingsbeskrivelse: Professor med særlige opgaver er en tidsbegrænset stilling med vægt på funktionsbestemte opgaver. Stillingernes varighed er typisk 5 år med mulighed for 3 års forlængelse.

Målgruppen for stillingen var angiveligt/normalt med henblik på ansættelse af særligt talentfulde, gerne yngre, forskere til at udvikle et perspektivrigt fagområde på internationalt niveau. Stillingen skal ligge inden for et af universitetets kerneområder, et satsningsområde eller et udviklingsområde med særligt behov for høj faglig kompetence i en opbygningsfase af et forsknings- eller uddannelsesfelt.

Ved periodens udløb bortfalder de særlige funktionsbestemte opgaver, og den pågældende overgår til en lektorstilling.

Ansættelse og kvalifikationskrav:

Kvalifikationskravene svarer til de ordinære professorstillinger, dog skal lægges vægt på, at ansøgeren har potentiale til at videreudvikle fagområdet og har dokumenteret original videnskabelig produktion på internationalt niveau. Ansøgerens særlige kompetencer til at varetage de særlige funktionsbestemte opgaver indgår også i vurderingen.

Når der oprettes nye professorater så sker det som mso'ere og ikke ordinære – på trods af, at retten til at oprette ordinære professorater blev givet fri for 3-4 år siden".

DMs formand Ingrid Stage har været chefforhandler i mange holmgange med arbejdsgiverne om universiteternes stillingsstruktur.

"Men mso'ernes generelle succes overrasker mig alligevel ikke, for uni-ledere markerer generelt en klart langt større interesse for mso'erne end for de ordinære. De vil gerne have ledelsesretten, og den er større over en mso' end en ordinær! Uni-ledelserne vil helst have den totale fleksibilitet i mso'ernes åremålsansættelse på 5+3 år giver. Ledelserne kan tilmed specialisere stillingsbeskrivelsen, så der skal udføres bestemte opgaver, og bagefter kan ledelsen så fortsætte eller nedlægge ..."

Analyse: Ubalance nogle steder

FORSKERforums analyse afslører, at uni'ernes mso-politik varierer:

- Nogle bruger det i en pæn balance mellem mso'ere og de ordinære professorater: KU, AU, SDU, DTU og CBS, hvor mso'erne udgør 20 pct.
- Andre steder er relationen mso/ordinære i ubalance, fx på AAU og RUC, hvor hver tredje professor er mso.
- Og endelig er der enkelte steder, hvor mso'erne ser ud til at have bremsset væksten i de ordinære professorater. Det gælder især på RUC, men også i Aarhus og i nogen grad på KU og DTU. Til gengæld ser CBS ud til at have haft en enorm vækst i ordinære professorater.
- Aktindsigt i stillingsopslag fortæller samtidig, at der er stor forskel på, hvor specialiseret de særlige opgaver formuleres. Nogle steder er det snævre opgaver, andre steder åbner de for en bred faglighed, som hos de ordinære professorater.

Intentionerne i 2004

Professor mso (med særlige opgaver) er en tidsbegrænset 5-9 årig ansættelse til

varetagelse af funktionsbestemte opgaver.

"Grundlæggende var ambitionen at åbne stillingsstrukturen op, så der ikke var så langt mellem lektoren og professoren, fortæller Ingrid Stage. Der var mange 'professorable' lektorer, som ikke kunne få titlen, fordi Personalestyrelsen skulle godkende oprettelse af nye professorater ('stillingsnumre'), og det var de ikke meget for! Ideen var derfor at åbne op via den nye mso-kategori, så yngre og professorable kunne få titlen, og så universitetet selv fik ret til at opslå et mso, hvor man fandt det nødvendigt.

"Fra fagforeningens side var vi interesseret i flere karriereveje for de kvalificerede professorer. Ministeriet ville egentlig helst have tidsbegrænsede 3-5 årige professorer, hvorefter mso'erne ville være tidsbegrænsede ansættelser og bagefter kunne risikere afsked.

“

Mso er udsalg af akademisk frihed. Det er en strukturel forvriddning af den akademiske stillingsstruktur og indebærer en begrænsning af den akademiske frihed.

En ordinær professor ansættes på sine faglige kvalifikationer bredt indenfor sit fagområde, styret af fagprofessionelle normer. Mso'erne er en efterligning af den private sektors ansættelser, hvor ledelsen kan disponere over de ansattes karrierer. Ledelserne kan bruge dem specifikt og det forklarer måske, hvorfor de er så populære som ledelsesinstrument. Stillingskategorien udnytter og er en skærpelse af den store konkurrence i forskersamfundet, som giver ledelsen mulighed for at øremærke ens arbejde til bestemte formål, fx til at designe bestemte uddannelser, til at stå for forskningsadministration el.lign. De kan skrues sammen, så mso'erne skal danse efter ledernes pibe, for mso'erne har en ubestemt fremtid efter de 5 prøveår – og det tilskynder altså ikke til selvstændige eller kontroversielle tanker ..."

Emeritus-professor Tim Knudsen

med faresignaler

erne

Nogle steder er ledelserne måske blevet grebet af fleksibiliteten i mso-kategorien. Men uni-ledelserne må tage sig sammen og sikre bredde i stillingskategorierne

DM-formand Ingrid Stage

Men fagforeningerne fik dog det værn ind, at mso'erne har tilbagegangsret til et lektorat", forklarer hun.'

Ikke ekstra karrieretrin

"Mso'en var aldrig tænkt som nyt, ekstra karrieretrin, som lektoren skal igennem, før man bliver ordinær professor. Hvis en lektor er professorkvalificeret til et ordinært professorat, så skal man da have det. Man skal altså fortsat kunne kvalificere sig og udpeges direkte via fri og selvvalgt forskning, og ikke først via specialiserede opgaver. Indførelsen af et nyt karrieretrin (og kvalifikationsniveau) har aldrig været ideen. Det ville gøre karrierestigen endnu længere – det modsatte af ideen bag", siger Ingrid Stage.

FORSKERforum har ikke statistik på overgangsfrekvensen for de første mso'ere, som efter 5-8 års ansættelse er overgået til ordinære professorater. Positivt set er der kun meldinger om, at et fåtal er gået tilbage til et lektorat, og hvis den personalepolitik holder, så vil en del mso'ere overgå til ordinære professorater i de kommende år.

Overspecialisering en begrænsning

DMs formand er glad for mso'ernes succes, så længe uni-ledelserne holder en balance mellem mso' og de ordinære. FORSKERforums analyse fortæller, at mange steder udgør mso'erne 20 pct. af den samlede professorbestand.

Hun advarer mod en højere mso-andel, og i øvrigt også mod andre faresignaler, fx at mso'en kan blive tvunget til at udføre for specialiserede, "funktionsbestemte" opgaver. Nogle ledelser bruger mso'erne som et ledelsesredskab til at få udført bestemte opgaver. Det kan være med den særopgave at opbygge en ny uddannelse eller et center, at administrere et forskningsprojekt el.lign.

"Grundlæggende var det tiltalende, at der blev åbnet for en alternativ karrierevej, der giver unge og lovende forskere en mulighed. Det er også fint, at universiteterne har mulighed for at etablere særlige udviklingsområder via mso'erne. Man skal have redskaberne til at løbe nye områder i gang. Vel at mærke så længe, at mso'eren får tilfredsstillende faglige forskningsvilkår. Mso'en må – på linie med lektorer og professorer – have et rum, hvor de kan lave faglig-videnskabelig udvikling inden for forskningsfrihedens rammer", siger hun.

"Det kan også være problematisk, hvis mso'en bliver placeret i en alt for snæver stillingsbeskrivelse, parkeret i et særligt og meget specialiseret område med konkrete særopgaver, hvor der mangler rum for faglig og videnskabelig udvikling. I det tilfælde er der risiko for en faglig indsnævring, hvor mso'en ikke de 5+3 år har haft en chance for at opkvalificere sig".

DMs formand: Flere faste stillinger = flere ordinære professorer

Ingrid Stage opfordrer såvel uni-ledelserne som tillidsfolkene til at være opmærksomme på problematikken:

"Hvis det er sådan i praksis nogle steder, at mso'erne erstatter oprettelse af nye ordinære professorater, så er det misbrug af kategorien. Nogle steder er ledelserne måske blevet grebet af fleksibiliteten i mso-kategorien. Men uni-ledelserne må tage sig sammen og sikre bredde i stillingskategorierne, når ledelserne skal holde deres løfter om flere faste lektor- og professorstillinger, alene 100 på KU. Her må prioriteringen være langt flere ordinære professorater end mso'ere – og det må tillidsfolkene være med til at holde ledelserne fast på".

Mso må ikke blive en erstatning af de ordinære.

Jeg er egentlig tilhænger af professor mso'ere, for den type stillinger kan bruges til at opdyrke fagområder og til at opkvalificere folk i 5-8 år. Men det må ikke fungere som en erstatning for den ordinære professor. Det er derfor farligt, hvis mso'erne erstatter de ordinære. Mso'erne må heller ikke være en blokering for oprettelse af (nye) ordinære professorater, hvor det er fagligt relevant. Det har aldrig været tanken, at mso skulle være et nyt ekstra karrieretrin, som man skal igennem før man bliver ordinær professor. Man skal altså fortsat kunne kvalificere sig og udpeges direkte fra lektor til ordinær professor via fri og selvvalgt forskning.

Men grundlæggende er jeg tilhænger af den norske professormodel, dvs. at en lektor kan blive oprykket til professor efter positiv professorbedømmelse. Det er en uskik, at lektorer skal forklare i udlandet, hvorfor de ikke er professorer ...

Engelskprofessor Peter Harder

jø

Esbjerg: To uni'er på samme gade ...

Nogle politikere vil kalde det sund konkurrence. Andre vil kalde det absurd, at et så lille land skal have uni'er til at konkurrere om stort set det samme, nogenlunde. Og teknokratiske embedsmænd vil kalde det ressourcespild og kræve sammenlægning. Ikke desto mindre kan man i Esbjerg opleve det særsyn at se to universiteter med adresse på samme gade. Meget passende hedder gaden Niels Bohrsvej.

Det er Syddansk Universitet og Aalborg Universitet, som pt. konkurrerer et stenkast fra hinanden.

Begge universiteter har været meget aktive med at opbygge campus'er forskellige steder i landet. SDU gjorde det for mange år siden i Slagelse, Sønderborg og Kolding.

Konkurrencen om studerende og uddannelsesprofil betyder i det hele taget, at AU, DTU, SDU og AAU nu ligger 28 forskellige steder i landet, 15 steder i Vestdanmark og 13 steder i Østdanmark.

Aalborg de mest aggressive

Aalborg er de mest aggressive ved nu også at lave storstilet ekspansion i København. Her er uni'et blevet meget synligt i en helt ny campus i Sydhavnen i Nokias gamle hovedsæde. Synligheden og den manglende ydmyghed overfor sine konkurrenter provokerede da også hovedstadspresen – bl.a. Politiken – til at spørge, hvad Aalborg skal i København?

Her konkurrerer Aalborg nok med det klassiske KU, men måske især med RUC om studerende. Aalborg og RUC har nemlig samme projektorienterede undervisningsform, og nogle vil sige, at de har uddannelsesprofiler, der ligner hinanden. Og Aalborg har den konkurrencefordel, at bekvemmelige københavner-studerende kunne fravælge togturen til Roskilde.

Men Aalborgs største force er måske, at de konkurrerer med DTU om de "blødere" tekniske videnskaber. Mens DTU gerne vil have en hård, traditionel profil, så går Aalborg mere ind i brudfladen mellem teknik og andre videnskaber. Den konkurrence kom helt åbent frem, da 26 DTU-forskere smuttede til Aalborg Universitet i august til et nyoprettet center (Center for Design, Innovation and Sustainable Transitions, der åbnede 11. januar).

AAU-campusleder: 'Noget som ikke findes i København'

AAU-campusleder Lene Lange afviser, at ekspansionen er absurd: "AaU er i København, fordi vi repræsenterer en universitetsmodel, som ikke findes i København". Man laver problembaseret projektarbejde, hvor de studerende i grupper arbejder med problemer fra erhvervsliv, offentlige institutioner mv. under

vejledning af en AAU-underviser/-forsker. Det hele sker inden for et relativt stramt skema, hvor de studerende tilbringer tiden fra 8-16 på universitetet med projektarbejdet sammen med gruppen.

Og så retfærdiggør AAU i øvrigt sin eksistens over for politikerne med, at Nokia-komplekset vil bidrage til en styrkelse af det danske innovationsmiljø i et tæt samspil

mellem nationale og internationale virksomheders forsknings- og innovationsafdelinger, højteknologiske virksomheder, universitetets forskere og de studerendes projektarbejde. ”Disse aktiviteter vil være med til at trække flere udenlandske investeringer til hovedstaden”, lød det offensivt fra bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn, da kritikken kom frem. ”Det er meget vigtigt, at man ikke misforstår

vores initiativer i København. Man må ikke se det som et led i en konkurrence mellem universiteterne, men derimod som et forsøg på at udfylde den særlige rolle, som AAU efter vores opfattelse har i det danske universitetslandskab”.

jØ

Formidlings-evangeliet

Befolkningens behov for viden om videnskab er umætteligt, hvis formidlingen bare sker på den rigtige måde, lød mantraet, da videnskabsformidlere og deres chefer holdt symposium. REPORTAGE

- Sydhavnen d. 16. januar.

Dagens skriftsted blev præsenteret allerede i indledningen: Danskerne er enormt videbegærlige – nærmest umættelige – når det handler om interessen for forskning og videnskab. Det fakta bevises i en international undersøgelse, EUROBAROMETER, der fortæller, at hele 49 pct. af danskerne er interesserede i ”videnskab”. Og det er faktisk nogle flere end dem, der bare interesserer sig for sport (39 pct.). Det overtrumfer tilmed popunderholdning og kendisstof (35 pct.). Det eneste, som faktisk interesserer danskerne mere, er politik, som angiveligt skulle interessere hele 62 pct. af den voksne danske befolkning ...

Sådan blev scenen sat til dagens symposium af formanden for Danske Videnskabsjournalister **Jens Degett**.

Kommunikatører og deres chefer

Symposiet blev afholdt midt i januar af journalistklubben og ATV (Akademiet for de Tekniske Videnskaber) i fællesskab. Og der var såmænd fuldt hus, for på deltagerlisten stod kommunikatører i mange afarter: Videnskabsformidlere, kommunikationsmedarbejdere fra universiteter, konsulenter, informationschefer, og der var såmænd også enkelte spindoktorer blandt tilhørerne. Og enkelte fagbladsjournalister som FORSKERforums udsendte samt såmænd også en enkelt dagblads-journalist.

Den udsendte fik syn for, hvordan K-medarbejdere (kommunikationsfolket) i mandtal har overhalet de journalister, som skal lave kritisk nyhedsjournalistik. Selv om det fremgik af en håndsoprækning, at mange af disse K-medarbejdere faktisk opfatter sig selv som journalister ...

Samfundsopgave: At give befolkningen indsigt

Dagens program handlede om de professionelle videnskabsformidlers frustration over, at medierne har skåret ned på deres dækning af videnskab og forskning, selv om undersøgelser viser, at disse stofområder faktisk har stor interesse blandt læsere, lyttere og seere. Symposiets formål var at belyse og debattere dette, dvs. at forberede vilkårene: *Hvad skal der til for at skabe en bedre kultur*

for videnskab i medierne? Eller: Hvordan får vi mere videnskab i medierne?

Scenen blev egentlig sat meget godt. Symposiet blev holdt på AAUs nye Københavner-campus. Og da dekan Lene Lange var færdig med at reklamere for det nye sted, appellerede hun til videnskabsformidlingens samfundsberettigelse: ”Globaliseringen betyder, at samfundet er i rivende udvikling, og videnskabsformidlingen har en enormt vigtig og helt særlig rolle i at formidle de påtrængende udfordringer for befolkningen, så vi kan omstille samfundet. I spørgsmålet om den globale opvarmning er befolkningens indsigt vigtig, så politikerne ikke viger tilbage for vigtige beslutninger, fordi de er bange for befolkningen ...”

“

Befolkningens behov for viden om videnskab er meget stort og undervurderet. Det vil blive afsløret, hvis der kommer mere forskningsformidling og den sker på den rigtige måde

Jens Degett

”Undersøgelser viser ...

Herefter gik man over til dagens program, hvor den første oplægsholder var en syntesebiolog – castet af ATV? – som noget arrogant og improviseret fortalte om sine egne gmo-synspunkter under foregivelse af at tale om forskeres og journalisters interessefællesskab om formidlingen, bare den er ”seriøs”. Så var der nogle uni-dekaner, som fortalte om uni-forskernes vilkår for at forske og formidle.

FORSKERforums opsøgende reporter – *en gammel sur mand* – må her erkende, at han har set et-og-andet. For eksempel var han med på første række, da det såkaldte Antorini-udvalg barslede med rapporten **Tænk tanken vedrørende forståelse for forskning** (2004). Heri stod groft sagt, at *undersøgelser viser ...*, at folk er helt vilde med videnskab, revl og krat.

Den konklusion forstærkede politikernes krav – jf. Uni-loven 2003 – om, at forskerne skulle formidle mere og stort set hvad som helst. Det var jo et omnipotent krav, for videnskabsfolk ved jo godt, at noget er så langhåret, at det ikke egner sig til formidling.

Og så oplever de, at befolkningens interesse i videnskab er begrænset.

Antorini-udvalgets henvisning til *undersøgelser viser ...*, var problematisk. Når folk siger, at de skam interesserer sig for videnskab, så dækker det over, at de interesserer sig for deres egen sundhed (medicinske fremskridt) og natur knyttet til deres eget livsmiljø. Hvis det handlede om tv, så ser de også gerne udsendelser om de kære dyr.

Pedersens og Jensen reelle interesser?

Reporteren havde derfor alle forsvarsparaderne oppe, da EU-skriftstedet om befolkningens videnskabsinteresse blev hevet frem. *Kan det virkelig passe, at Pedersen og Jensen er mere interesserede i videnskab end i sport? Mere interesserede i molekyler end i X Faktor og håndbold, kendisser og kongehus?*

Og skepsissen viste sig da også at være berettiget, da reporteren fik tjekket, hvad der stod i hele EU-skriftstedet. Her fremgik det nemlig et par sider længere fremme, at folk ikke interesserer sig for videnskab i almindelig. De interesserer sig for deres eget helbred (medicin som interesserer 62 pct. af de forskningsinteresserede) og miljø (environment med 43 pct.). Først langt bagefter kommer andre emner, som biologi (med bare 16 pct. interesse)...

Formidlingsformand: Formidling på den rigtige måde

Reporteren greb derfor fat i klubformanden i korridoren: Når folk siger, at de er mere interesserede i videnskab end i pop og kongehus, kunne det jo være, fordi EU-undersøgelsen får folk til at svare det, som de tror forventes af dannede mennesker?

”Folks motiver kender jeg jo ikke. Jeg gengiver bare, hvad EUROSTAT fortæller”, svarer Jens Degett.

Men er det ikke lidt manipulation, når undersøgelsen udlægges, som om folk er vilde med videnskab i almindelighed, men de i virkeligheden bare er interesserede i deres eget helbred og miljøforskning?

”Det er rigtigt, at nogle emner toppe på listen. Men det er min personlige erfaring fra DR, hvor jeg havde et radioprogram fra 1994-2000, at der er stor interesse om videnskab. P1-programmet havde 250.000 ugentlige

QB1 Which of the following news related issues are you most interested in...?
(MAX. 3 ANSWERS)

	Sports	Entertainment and celebrities	Politics	Arts and Culture	Scientific research	Economy	Other (SPONT.)
EU27	40%	35%	34%	32%	31%	28%	5%
BE	42%	33%	32%	35%	45%	27%	6%
BG	32%	43%	39%	21%	20%	23%	6%
CZ	46%	43%	22%	39%	13%	25%	1%
DK	39%	35%	62%	39%	49%	38%	2%
DE	38%	38%	52%	29%	34%	31%	3%
EE	39%	40%	45%	40%	29%	44%	3%
EL	30%	37%	39%	33%	51%	39%	1%
ES	40%	25%	19%	39%	23%	18%	14%
FR	42%	28%	39%	44%	46%	37%	2%
IE	54%	42%	29%	25%	19%	30%	7%
IT	33%	25%	22%	28%	32%	17%	8%
CY	36%	34%	42%	32%	45%	39%	3%
LV	37%	38%	33%	41%	25%	32%	2%
LT	35%	40%	28%	29%	22%	29%	11%
LU	40%	30%	40%	35%	45%	32%	3%

Eurobarometer 2007 om befolkningens interesse i forskelligt mediestof.

lyttere, flere end nyhedsprogrammet Orientering og middagsradioavisen. Alligevel blev programmet aflivet af DR-ledelsen, som prioriterede 'kultur' ...", svarer han.

"Befolkningens behov for viden om videnskab er meget stort og undervurderet. Det vil blive afsløret, hvis der kommer mere forskningsformidling og den sker på den rigtige måde. Og det er selvfølgelig et spørgsmål om præsentation, ressourcer og forberedelse. Hvis DR gav lige så mange ressourcer til videnskabsudsendelser som til X Faktor, ville de have lige så mange seere ..."

Når man ved, at almindelige mennesker er vilde med sport, X Faktor, kendisser og kongehus, så lyder det helt sektagtigt, når du missionerer for befolkningens store interesse og drift efter videnskab?

"Det kan godt opfattes som lidt religiøst. Men ja, jeg tror interessen er der, og at det kan gøres meget bedre i medierne. Det er synd, at videnskaben bliver ofret for overfladisk underholdning ..."

Formidlerklubbens lobbyisme

Reporterens korridorssnak belønnede sig senere, for den satte ligesom symposiets underliggende formål i relief. Den afsluttende paneldebat kom nemlig i høj grad til at handle om retfærdiggørelse af videnskabsformidling. Og så afslørede den kommunikatorernes lobbyisme overfor medieredaktører. I dette tilfælde var det Politikens redaktør Bo Lidegaard, som måtte forsvare Politikens

forkølede 4-siders søndagstillæg om videnskab, som velovervejet, prioriteret og nok, "det er en behård prioritering mellem stofområder". Og så en helt fejlcastet DR3-redaktør, der hverken havde magtposition eller viden til at forsvare, hvorfor DR har så lidt videnskab?

Lidegaard og den magtesløse måtte stå for skud fra salen, der tydeligvis var frustreret og indigneret over disse mediers totale mangel på interesse for videnskab.

“Stofområder er en behård prioritering, der er ikke kunder til alt; folk får i forvejen for mange informationer
Redaktør Bo Lidegaard

I koret og i panelet deltog også chefredaktør Vibeke Hjortlund fra Videnskab.dk, som støttede skriftsstedets folkeinteresse med henvisning til, at videnskab.dk har 500.000 unikke brugere, og det beviser i sig selv en enorm folkelig interesse for videnskab, der er rigtig mange derude som ..., og hun forstod ikke, at Politiken og DR ikke får øjnene op for dette.

Dagbladsredaktør: En behård prioritering

Redaktør Lidegaard forsvarede sig egentlig meget godt ved igen og igen at henvise til, at Politiken ser ud som den gør ud fra en prioritering af nyheder og læsernes interesse

i forskellige sektioner. Når videnskab ikke fylder mere, er det altså, fordi politik, kultur og entertainment har større interesse hos læserne: "Stofområder er en behård prioritering, der er ikke kunder til alt; folk får i forvejen for mange informationer". Videnskabsfans må søge deres info andre steder.

"Jamen", svarede videnskabsklubbens formand. "Redaktøren undervurderer totalt den reelle nysgerrighed i videnskab. Det er ikke marginalstof, men kernestof, som burde indtage en helt anderledes central plads".

DR3-redaktøren var fra det yngre og glatte redaktørsegment. Han kørte rundgange på medie-management: DRs nye radio-3 skal have videnskab i fokus, og det skal være sjovt og underholdende, for vi skal have fat i de unge. Meget afslørende for det letbenede koncept fik han også nævnt, at Anders Lund Madsens seneste serie om Døden faktisk er produceret af DRs afdeling for Videnskab. Mange vil nok nærmest kalde serien et mix af underholdning, lidt dødsporno og så lommefilosofi:

"Totalt visionsforladt hvad angår reel formidling af egentlig videnskab", konstaterede videnskabsklubbens formand tørt bagefter. "Politikens og DRs ledelse vil ikke se kendsgerningerne i øjne, men er fixerede i deres eget verdensbillede om, hvad der er det bedste for læserne, lytterne eller seerne. Og det siger jeg uden at være det mindste religiøs ..."

At gøre videnskab til 'ho

Mens videnskaben lever en anonym tilværelse i danske nyhedsmedier, har Sveriges Radio og BBC fået succes – med meget forskellige midler – med satsninger på videnskabsstoffet

Går man ind på Sveriges Radios hjemmeside, ser man øverst en spalte med de vigtigste overkategorier af indhold: *nyheder, sport, videnskab & miljø, kultur, sprog og børn.*

Nej, det var ikke en fejl. Videnskab stod som tredje punkt, lige efter nyheder og sport. Det er en detalje, der ikke skal undervurderes, og som fortæller rigtig meget om den prioritet, videnskabsstoffet har i Sveriges Radio, og som er ganske unik sammenlignet med de fleste andre omnibus-nyhedsmedier – ikke mindst vores egen statsradiofoni.

Forleden var SRs **Ulrika Björkstén** i Danmark, hvor hun på et symposium for videnskabsjournalister fortalte om, hvordan og hvorfor det er lykkedes den svenske Vetenskabsradion at tilkæmpe videnskabsstoffet en så fremtrædende placering.

Daglig videnskab til hver tiende svensker

900.000 svenskere står hver morgen op til lyden af Sveriges Radios P1, og hænger de på hele morgenen, kommer de til at lytte til i alt 3 nyhedsudsendelser fra Vetenskabsradion på mellem 10 og 20 minutters længde. Dertil kommer længere magasin- og featureudsendelser ud over dagen og ugens løb. For eksempel programmet 'Klotet' hver onsdag med 25 minutter specifikt om klima og miljøspørgsmål, og et magasinprogram fredag, der diskuterer og samler op på den samlede palette af videnskabshistorier i ugens løb. I alt når Vetenskabsradion hver dag ud til omkring 10 procent af alle svenskere, fortæller Ulrika Björkstén.

"Vi spiller en væsentlig rolle i nyhedsagendaen i SR," konstaterer hun, men det er også vigtigt for Vetenskabsradion, mener hun.

For at udvikle det har redaktionen det seneste år arbejdet meget på at kunne indgå i den øvrige nyhedsdækning på Sveriges Radio som 'videnskabskommentatorer': "Det er en måde at arbejde med mainstream-nyhedsdækningen, at andre afdelinger kan få os ind til at komme med kommentarer på videnskabsområdet. For os er det en vigtig udvikling at gøre os brugbare, og det er et skridt

væk fra forståelsen af videnskabsjournalistik som en niche for særligt interesserede," siger Ulrika Björkstén.

Satsning med mange journalister

Når videnskab får lov at fylde så meget som stofområde og som programmer i den konkrete sendeflade, handler det naturligvis om ressourcer. Vetenskabsradion har 18 redaktionelle medarbejdere, hvilket til sammenligning omtrent svarer til den redaktionelle bemanning på dagbladet Randers Amts Avis.

Medarbejderne får gerne lov at arbejde 4-5 dage med en featureudsendelse, men samtidig er de forpligtet til at producere en version af deres historie, som kan bruges i nyhedsudsendelserne. Videnskabsområdet i Sveriges Radio er således et smukt samspil mellem en solid lytterinteresse og en ressourcemæssig satsning.

For os er det en vigtig udvikling at gøre os brugbare, og det er et skridt væk fra forståelsen af videnskabsjournalistik som en niche for særligt interesserede

Ulrika Björkstén

Björkstén beskriver redaktionens sammensætning som en god blanding af journalister og folk med mere eller mindre videnskabelig baggrund. Hun har selv som den eneste en ph.d.-grad, og ellers er der medarbejdere med kandidatuddannelser inden for forskellige videnskabelige områder.

Ups: Fukushima-dækning uden kildekritik

Journalisternes egen indsigt er særdeles vigtig, siger Björkstén og giver som eksempel dækningen af katastrofen på det japanske atomkraftværk Fukushima, som for Vetenskabsradion endte med at være lidt af en lektie.

"Ulykken skete en fredag, så da vi mødte ind om mandagen var det til en verden fuld af videnskabelige spørgsmål om kernekraft,

radioaktivitet og til dels jordskælv. Vi kastede os med det samme over opgaven og kørte på med en massiv dækning. Men efterfølgende havde et andet program i Sveriges Radio undersøgt vores dækning og fundet ud af, at alle de kilder, vi brugte, var tilhængere af atomkraft."

For Vetenskabsradion var dette fuldstændig utilsigtet. Men for Ulrika Björkstén var det en påmindelse om den grundighed og kildekritik, man også – og måske særligt – er nødt til at udøve blandt lærde kilder.

"Det er et af de åbenbare problemer, videnskabsjournalistikken har – at der i den videnskabelige verden findes så mange særinteresser. Vi kan ikke belave os på at finde en kilde, der kan redegøre alt helt objektivt. Så at navigere mellem disse problemstillinger afhænger af vores egen indsigt og af at være en stor afdeling," siger hun.

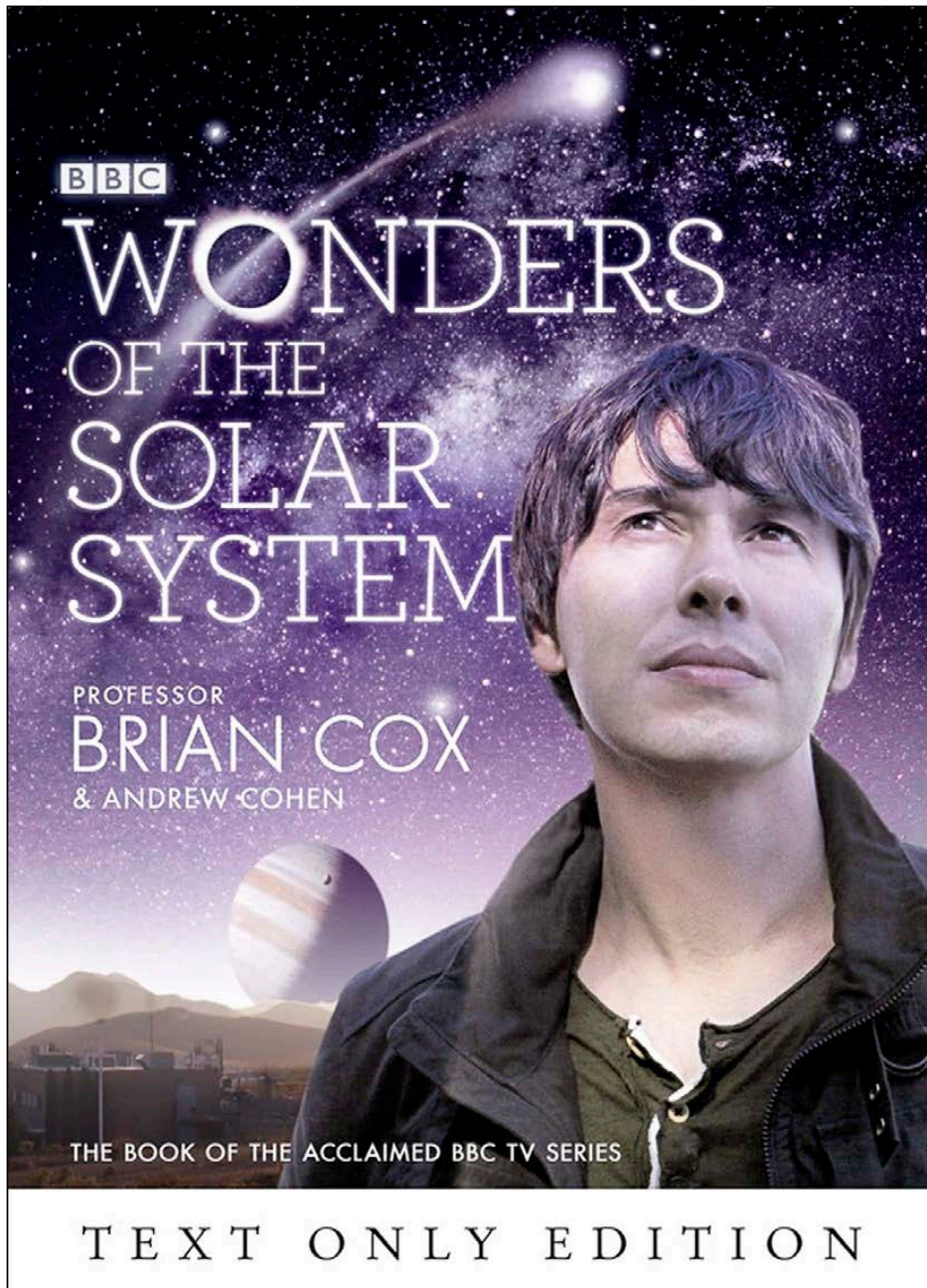
BBC: Farvestrålende tv-lektioner

En anden offentlig radio- og tv-station, hvor videnskaben har tilkæmpet sig en høj stjerne, er BBC. Også her produceres der mange programmer med videnskaben i centrum til tv og radio, og både til det "nationale" BBC, til de internationale BBC-kanaler og som programmer, der købes og bringes af kanaler i andre lande.

Metoden, der har gjort videnskab til et vigtigt område på BBC, er dog en lidt anden end i Sveriges Radio. For hvor Vetenskabsradion har haft succes med at virke sammen og bidrage til den almindelige nyhedsdækning, så er det i højere grad underholdningstangerne, der bliver spillet på i BBC.

Redaktør Deborah Cohen fra BBC Radio Science Unit var til stede ved samme symposium som Ulrika Björkstén. Her viste hun klip fra nogle af de populære BBC-produktioner, hvor det gennemgående tema er en smilende, charmerende vært, der fører seeren gennem eksotiske, fremmede verdener: "Det er programmer som disse, der gør det videnskabelige populært. Mange programmer tager udgangspunkt i nogle af verdens fantastiske

ot stuff' i offentligheden

Fysikprofessor Brian Cox er som videnskabsvært for BBC blevet en celebritet og et kendt navn over den ganske verden. "En særlig ting ved Cox er, at han ikke ligner en videnskabsmand," siger redaktør Deborah Cohen.

steder, og man ser stort set kun værten. Det fungerer nærmest som en lang lektion. Det, man som seer ikke får, er debatten og de videnskabelige diskussioner. Det er man i høj grad gået væk fra de senere år".

Fysikprofessor og tv-stjerne

På BBC spiller værterne en kæmpe rolle for seerinteressen: "Værterne er en vigtig del af videnskabsformidlingen. De fleste værter har en videnskabelig baggrund, og ideen er at hyre nogle, der ved, hvad de taler om, men

som også begår sig godt på tv. Og flere af disse værter er i sig selv blevet kendisser og mini-stjerner," fortæller hun.

Som et godt eksempel på dette nævner hun Brian Cox. Han er partikelfysiker og professor ved University of Manchester, men også karismatisk og ikke mindst en kendis. Samtidig med at være en anerkendt fysiker, der blandt arbejder ved ATLAS-eksperimentet på CERN, er han siden 2005 blevet brugt som ekspert og vært på en lang række tv- og radio-udsendelser på BBC, hvilket har gjort ham til en celebritet og et kendt navn over store dele af verden.

"En af de særlige ting ved Brian Cox er, at han ikke ligner en videnskabsmand. Han går i designertøj, han har en fortid som keyboard-spiller i et popband," fortæller Cohen.

Videnskab på rockfestival

Den næsten ultimative popularisering af videnskabsformidlingen sker netop med Brian Cox i et radioprogram på Radio 4, hvor han danner par med komikeren Robin Ince. Programmet hedder 'The Infinite Monkey Cage' – det grænseløse abebur – og med hjælp af gæster udforsker og elaborerer det umage værtspar over en halv time omkring forskellige store spørgsmål og områder inden for videnskaben. De har sågar optrådt med det populære program ved Glastonbury-festivalen – det britiske svar på Roskilde Festivalen.

Videnskabsjournalistikken på BBC er dog ikke rent tant og fjas. Som eksempel på det nævner Deborah Cohen tv-programmet 'Horizon', som er mere nyhedsorienteret, samt radioprogrammet 'The Life Scientific', som er et halvtimes interviewprogram med gæster fra videnskabens verden, blandt andet flere nobelpristagere.

'The Life Scientific' sendes – som Deborah Cohen ikke uden en vis stolthed bemærker – klokken 9 om morgenen, hvilket er den absolutte primetime for britisk radio.

lah

Gør megaforelæsningsen bedre

At forelæse for 300 studerende er et nødvendigt onde, hvor man må optimere formen, siger Poul Thøis Madsen, der her kommer med nogle gode råd

De store forelæsninger står ikke i høj kurs for tiden i dansk universitetspædagogik. Gammeltdags envejskommunikation til passive studerende, og lærere uden mulighed for at fornemme, om tilhørerne forstår stoffet og får noget ud af undervisningen. Sådan lyder skudsmålet ofte.

Men samtidig myldrer de studerende ind på universiteterne, og når lærerressourcerne ikke myldrer til i samme takt, og når myndigheder og studerende presser på for flere undervisningstimer, så går udviklingen selvsagt ikke mod mindre undervisningshold.

Poul Thøis Madsen er AAU-ektor i statskundskab og underviser i økonomi på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Og Aalborg har oplevet drastisk stigende studentertal, hvilket har givet sambasisårgange på 1200 studerende. Da auditoriet kan rumme godt 300, skal lektoren holde de samme økonomi-forelæsninger fire gange á 300 studerende. Og selv om han heller ikke ser det som den optimale måde at lære fra sig,

så har det alligevel givet ham en del erfaring med, hvordan man bedst tilrettelægger den slags undervisning.

”For alle er enige om, at store forelæsninger er noget møg. Men når vi nu har dem, så er spørgsmålet, hvordan vi får det bedste ud af det?”

“

Når man stiller spørgsmål, er det vigtigt, at man ikke stopper, selvom man får det rigtige svar. Det er også godt at få nogle forkerte svar

Lektor Poul Thøis Madsen

Udfordring at skabe interaktion

En af de store udfordringer ved undervisning af så store grupper er, at det er meget svært at fornemme, om de studerende forstår, hvad man fortæller, og om de forstår, hvad de har læst.

”Spørgsmålet er, hvad jeg kan konkludere efter en forelæsning. Kan jeg sige: nu

kan de neoklassisk teori? Nej, ikke med 300 tilhørere. Når der er færre, kan du mærke de studerende og have pingpong med dem. Det kan du måske stadig, men kun med 10-15 stykker, som enten er de mest kvikke eller de mest underlige.”

Thøis Madsen forsøger at skabe interaktion med så mange som muligt. For eksempel ved at stille spørgsmål, og så bruge tid på at lade mange give deres bud.

”Når man stiller spørgsmål, er det vigtigt, at man ikke stopper, selvom man får det rigtige svar. Det er også godt at få nogle forkerte svar,” fortæller han.

Men store holdstørrelser skaber begrænsninger for mundtlig interaktion. Både praktiske og også mentale: ”For mange studerende er det i bund og grund grænseoverskrivende at skulle stille sig op og tale for 300 mennesker. Problemet er også, at man ikke altid kan høre, hvad der bliver sagt. Det tager en masse energi, når underviseren skal stå og gentage, hvad den studerende siger,” fortæller Thøis

Thøis Madsens 11 råd til gode forelæsninger

1. Giv ikke de studerende mere for, end de kan nå at læse til forelæsningsen. På samfundsvidenskab vil det sige 20-30 sider (afhængigt af hvor mange kurser de har på samme tid). For meget læsestof gør alle studerende til dårlige studerende, viser den pædagogiske forskning.
2. Udførlig læsevejledning. Det er der især behov for, hvis der er mange kilder og mange sider. Her kan underviseren hjælpe de studerende med at fokusere ved i læsevejledning at udpege de vigtigste sider, men også skrive noget om, hvad man forventer, at de får ud af at læse kilderne.
3. Fortolk pensum selvstændigt i forelæsningsen. Undgå både direkte gentagelse og at tale om noget helt andet end pensum.
4. Hold fokus. Ofte giver det mening for forelæseren med diverse digressioner og eksempler, men overvej nøje, hvornår det giver mening for modtageren og ikke bare opleves som støj.
5. Arbejdsspørgsmål. En måde at styrke fokus i forelæsningerne på er at formulere arbejdsspørgsmål på forhånd, som de studerende får og opmuntres til at besvare inden forelæsningsen (gerne på skrift ved mindre hold). Det giver også læsningen mere mening og fokus.
6. De arbejdsspørgsmål kan man så besvare på klassen i samarbejde med de studerende. Ved helt store hold har jeg gjort det ved at skrive deres svar på en slide og derefter vise dem mine præfabricerede svar.
7. Udvikl interaktive teknikker. En af de teknikker, der har fungeret bedst for mig, er at udfylde ’tomme’ skemaer sammen, som sammenfatter vigtige dimensioner ved de gennemgåede teorier. Meningsmålinger og håndoprækning er andre muligheder.
8. Bryd 2 x 45 min. tyranniet til fordel for 3 x 30 min. lektioner. Pædagogisk forskning viser, at man kan holde de studerende fangne i 20-30 min., og den periode er endog nok for nedadgående.
9. Slides. Begræns antallet af slides og tekstmængden på slides. Læs ikke slides op.
10. Stil krav til de studerende. Det gennemgåede må meget gerne være svært og udfordrende – især hvis du kan forklare det meste, så de fleste kan forstå det.
11. Arbejd med dit forhold til de studerende:
 - Behandl dem ligeværdigt, med respekt og autoritet
 - Bliv ikke sur, fordømmende og moraliserende, hvis de ikke rækker hånden op. (”Vi er ikke dumme”, som en skrev til Thøis i en evaluering)
 - Vær ikke bange for dem!
 - Indrøm fejl – vær ikke bange for at vise svaghed!

Forelæsninger med flere hundrede studerende stiller store krav til underviseren.

Madsen, der nu vil begynde at stille spørgsmål til teksten, som de studerende skal svare skriftligt på inden forelæsningen. Afstemninger er en anden metode, han allerede nu bruger.

Teksten er det primære

Poul Thøis Madsen lægger ikke skjul på, at han selv ville foretrække at fortælle og forklare til et lille hold eller som gruppevejledning. Forelæsninger – påpeger han – var oprindeligt en måde at løse problemet, når man ikke havde bøger til de studerende. I stedet blev teksten læst op, så alle kunne høre det.

I dag er forelæsninger nærmest blevet synonym med universitetsundervisning. Men i stedet for en højtlesning, er forelæsningen blevet et slags supplement til de tekster, som Poul Thøis Madsen stadig mener, er det centrale. Den skal derfor bevæge sig i en fin balance, hvor teksten ikke bliver gentaget eller genfortalt, men introduceret, forklaret og perspektiveret.

Et af de redskaber, Thøis Madsen er begyndt at benytte sig meget af, er at give de studerende en læsevejledning til det, de skal hjem og læse på.

”Hvis de har fået en artikel på 25 sider, så skriver man måske: nærlæs side 1-5, skim side 10-15, fokuser på at bestå begrebet økonomisk integration. Måske skal man introducere teksten og forklare: den her artikel er banebrydende inden for det og det. Giv dem konteksten,” siger han.

Hans erfaring er, at en håndsrækning som

denne fører til en meget mere udbytterig læseproces.

”Problemet med sådan en artikel er, at man ikke ved, hvad man skal med den. Man læser den ud i det blå.”

Man skal udvikle sig

En anden metode til at hjælpe de studerende med at få udbytte af de tekster, de læser, og samtidig skabe interaktivitet under forelæsningen, er at lave nogle skemaer, som holdet udfylder i fællesskab på baggrund af de tekster, der læses.

”Skemaet i sig selv er et stort spørgsmål med en masse sub-spørgsmål. For eksempel, hvis vi har Keynes – hvordan mener han, man kan gøre noget ved ledighed? Hvilken holdning har han til markedet, til staten? På den måde får vi alle teorier på 5-6 dimensioner, og de studerende får det overblik, de ofte savner. Det virker meget inspirerende på de studerende,” siger han.

Han planlægger også at eksperimentere med software, der gør, at de studerende kan chatte spørgsmål og kommentarer på en white-screen under forelæsningen. Og i det hele taget er budskabet fra Poul Thøis Madsen, at man som lærer er nødt til hele tiden at udvikle på sin undervisning.

”Prøv nye ting! Jeg kan ikke forstå kolleger, der gør det samme år efter år. Jeg tror også, at de studerende bliver motiveret af, at underviserne forsøger at udvikle nye måder og metoder.”

Rystende: Mange studerende kan ikke skrive

Er de studerende dumme og dovne? Og kommer der studerende ind, som ikke er motiverede? De spørgsmål blev flittigt debatteret i 2012, og i tilknytning til diskussionen kom spørgsmålet omkring de store studenteroptag og det masseuniversitet, som der især fra politisk side lægges op til.

AAU var i 2012 det universitet, der forholdsmæssigt voksede mest, og det er en udtalt politik fra rektor Finn Kjærdsdams side, at der skal være åbne døre, og at universitetet skal medvirke til at bryde sociale og kulturelle mønstre.

Lektor Poul Thøis Madsen mener, man skal være forsigtig med at idyllisere gamle dage. Men når det er sagt, så oplever han et tungere bundniveau i dag, set i forhold til tidligere.

”Der er kommet langt større spredning, fra de ypperste til dem, der aldrig skulle være startet på universitetet. Og i den sidste gruppe er der for mange, der simpelthen ikke kan skrive ordentligt. Både at strukturere teksten, så der er hoved og hale i den, men også bare at kunne formulere en forståelig sætning. Når vi har eksamen, er der 15-20 procent, der dumper. Ikke fordi de ikke kan faget, men fordi de ikke kan skrive. Det er rystende,” siger Thøis Madsen.

Der er enighed blandt lærerne om, at niveauet ikke skal sænkes, fortæller han. I stedet forsøger han selv med en form for differentieret undervisning, hvor han på den ene side bruger meget tid på at forklare, men også til tider løfter diskussionen op på et niveau, selvom han ved, at alle ikke kan være med.

”Jeg tager nogle ting op, hvor nogle får meget ud af det, men andre kun lidt. For eksempel omkring nogle implikationer af noget. Man spørger måske: kan nogle genkende dette i den aktuelle økonomiske politik? Dem, der følger med, kan så deltage i diskussionen, og resten er jeg så ligeglad med.”

lah

Selvhjælp løser ikke umulige arbejdskrav

Illusionen om frihed under ansvar bidrager til stress og afmagt, når arbejdsplaner og kalender ikke hænger sammen i praksis, siger arbejdslivsforsker

”Der er en sindssyg dårlig overvågning af stress og overbelastning i vores sektor. Det videnskabelige personale er delvist selv skyld i det, for vi er ikke gode til at indrapportere den slags. Vi lægger os ikke syge, vi indrapporterer ikke en sygedag. Vi er dårlige til at indfange signaler på stress, for vi opfatter det som et individuelt, forbigående problem. Man kan derfor være stressramt i lange perioder, uden at nogen ved det”, fortæller **Henrik Lambrecht Lund**, som er arbejdslivsforsker.

”Mange lever i illusionen om frihed under ansvar, og det er medvirkende til, at folk i vores sektor rammes af stress og psykisk nedslidning. Vi skal leve med et alvorligt dilemma. På den ene side en professionsmoral med forestillinger om selvdisposition, frihedsgrader og -privilegier. På den anden side en praksis, hvor mange fanges i umulige arbejdsituationer pga. de mange forskellige arbejdskrav. Meget af den tid er ydrestyret, mange vil gerne fortælle dig, hvad der er vigtigt”.

Tiden forvirrer

”Vi bringes i omstændigheder, hvor tiden ikke hænger sammen med arbejdskravene. På papiret hænger allokeringsplaner og kalender formelt sammen, men ikke i praksis. Over-skuddet og egenkontrollen forvirrer. Hvis du er ansvarlig for et kursus, og der opstår sygdom, så skal du klare problemet, for de studerende skal jo have deres undervisning. Pludselig er du tvunget til at lægge mange flere timer i arbejdet, end der formelt er lagt op til, for systemet – og din egen arbejds-etos – forventer af dig, at du klarer problemet individuelt. Når du så når en grænse, lægges du ned”, siger han.

Stress og psykisk nedslidning kommer ofte brat og for uventet: ”Det sker, når nogle i længere tid har været fanget i umulige arbejds-situationer, som de har prøvet at håndtere. Inden det er kommet så vidt, har man prøvet noget selvhjælp med afslapningsøvelser og post-it-noter og to-do-lister. Ligemeget hjælper det, for det skaber bare nye problemer. Man puffer det grundlæggende problem – de umulige arbejdskrav – foran sig”.

Sammenhængende tid og mellemrumstid

FORSKERundersøgelsen 2012 fortæller om høje arbejdstider på universitetet. 45-47 timer for lektorer og 50 timer for professorer.

”Nogle vil sige, at den reelle arbejdstid – faktisk tilstedeværelse – er noget mindre. Sagen er, at vi har rigtig mange opgaver som kræver mellemrumstid og refleksionstid, som jo ikke kan opstilles i skemaer. Så når folk opgiver til FORSKERundersøgelsen, at de arbejder 45 timer, fortolker jeg det som udtryk for deres oplevelse, og at det fylder for meget – og det skal man tage alvorligt. De er angst for, om det går galt, og hvordan de skal håndtere det? Derfor er deres frihedsgrader ofte knyttet til tid, som ikke er der”, forklarer han.

”Vores arbejde er jo også sådan, at der er behov for sammenhængende tid til at forske i. Vi har brug for ’langsom tid’. Man kan ikke forske, hvis man ikke kan fordybe og koncentrere sig. Og vi har mange tidsrøvere og skiftende opgaver. Vi har altså behov for mellemrumstid, rytmerne i arbejdets tempo-ralitet mangler”.

Der opereres med en forestilling om, at der hersker en professionel ledelse, som gør mit arbejde lettere, men sådan opleves det altså ikke

Henrik Lambrecht Lund

De yngre får en forsmag på krydspreset

Langtidssygemeldingen er det ekstreme udfald, men der er mange stadier før.

”Jeg tror desværre, at mange – især de yngre i karrierestillinger – vælger exit, fordi det er for svært at håndtere sektorens krydspres. Mange afkobles, fordi krav er ubestemte. Post.doc'ere og yngre lektorer stilles over for individuelle performancemål. De skal passe hverdagen og pleje deres karriere-cv, som måske især bliver et stort dilemma for kvinderne. Det er meget individuelt, om det

lykkes. Succes hænger i høj grad sammen med evnen til at håndtere tiden. Ikke bare normer, men ens egen disponering. Hvis du skal lykkes, så skal du gøre tingene på de rigtige tidspunkter og have den rigtige prioritering af opgaver. Der er krydsende krav. Du skal på samme tid overholde deadlines og håndtere uforudsigeligheden. Og det er et pres, hvor mange ting kan gå galt”, siger han.

Kræv professionel ledelse

Uni-loven gav stærkere ledelsesbeføjelser til rektor og institutledere. En af begrundelserne var, at det skulle frigøre mere tid og flere ressourcer til de menige og til det egentlige arbejde:

”Der opereres med en forestilling om, at der hersker en professionel ledelse, som gør mit arbejde lettere, men sådan opleves det altså ikke. Intentionerne er der, når vi får en standardisering af systemer. I praksis bliver basiskonflikten, at ledelsen stiller krav til os som ansatte, men at vi har en fornemmelse af, at ledelsen ikke leverer det, som skal til for at vi kan lykkes med vores arbejde! Der er for så vidt mange dygtige ledere, men systemerne skaber en form for organisatorisk inert. Det bliver en daglig konflikt i stort og småt. Når der skæres i studieadministrationen samtidig med, at kravene til, hvad der skal leveres ikke bliver mindre, så ender den faktiske opgave på mit bord. Når assistance til administration af forskningsprojekter beskæres, så afsløres, at det for os er en tidsrøver, fordi vi ikke har kompetencerne til at løse dem (fx regnskabs-teknisk)”, siger han.

I dagligdagen bliver det til et modsætningsforhold mellem forskerne og det administrative system, som ikke er sund for arbejdspladsen. ”Men kernen er, at den lovede support og ressourcerne ikke er gode nok. Derfor må vi i samarbejdsorganerne være meget opmærksomme på at påpege, hver gang der sker en sådan beskæring af ressourcer og assistance, som påstås at kunne dækkes ind af effektiviseringer, men som uvægerligt lander som en yderligere (skjult) belastning på os. Og vi må ikke lade os spise af med ledelsens forventninger om, at fordelene kommer lige rundt om hjørnet, for det ved man faktisk ikke noget om ...”

Tre vigtige i lokalforhandlinger

Lektor Henrik L. Lund er vip-tillidsrepræsentant i RUCs HSU (Hovedsamarbejdsudvalget), og sidder i DJØFs UFU. Han har sine pejlemærker som tillidsmand:

1. Kollektiv beskyttelse: Tidsaftaler

Som tillidsmand oplever Henrik Lambrecht Lund, at kollegernes frihedsepos kommer til at blokere for en forståelse for, at det kan være nødvendigt med en regulering eller normsætning af uni-arbejdet:

”Friheds-eposet undergraves i hverdagens praksis, så friheden strandes som en illusion. Jeg oplever, at uni-sektoren har overskredet nogle grænser for, hvad der kræves af os samtidig med, at vi ikke får rammerne til at opfylde det inden for en normal tidsramme. Der er en enorm forventning til dig som entreprenør. Du skal udvikle nye kurser, skabe gode studiemiljøer, skaffe penge og projekter, forske osv. Arbejdet er blevet så udflydende og altædende, at vi har brug for en vis afgrænsning i tid og rum”, forklarer han.

”Vi tr'er må derfor i højere grad tænke i et beskyttelsesparadigme. Nogle kolleger vil måske slagte mig for at kræve rammer. Jeg går ikke ind for stempelure og tilstedeværelsespligt. Jeg vil i stedet sige, at vi har behov for nogle aftaler, som netop kan beskytte det frie liv – og retten til egen tid. Det betyder, at der skal laves nogle aftaler, der ikke skal være absolutte diktater, men som vil skabe en kulturbåret norm, der inddæmmer arbejdet i tid og rum. Det skal slås fast, at en normal arbejdsdag er på 7,3 timer og primært er placeret i tidsrummet 8-17. Det er nødvendigt med lokalaftaler, så alt ikke er til individuel forhandling og håndtering”.

Tidsaftaler betyder også et opgør med løntillægspolitikken:

”Som det er nu, så betyder funktionstillæg fx, at du accepterer et krav om grænsløst

ekstraarbejde, uden tidsmæssige begrænsninger. Som studieleder får du fx et tillæg, men den tidsmæssige kompensation svarer slet ikke til aflønningen. Sådan noget bør være realistisk timesat. Derfor bør man overveje at droppe alle funktionstillæg og så regne funktionen om til arbejdstimer og få dem skrevet ind som normer. Hermed kommer der en reel opgørelse af belastningen, som så kan kompenseres i tid (afspadsering), hvorved der kommer mere styr på arbejdstidens længde”, forklarer han. ”Hermed synliggøres det reelle (over-) arbejde, og det kan også medvirke til, at din akademiske karriere ikke sættes i stå, fordi du udfører administrativt arbejde”.

2. Timelærerne er alt for billige

Uni-ledelserne brugte især ekspansionsårene 2007-11 på at ansætte tidsbegrænset vip-personale: Post.doc., forskere m.fl. Antallet af løstansatte i 1-3-5 årige ansættelser voksede med faktor 1,5, mens fx lektorkategorien stagnerede. Også antallet af løstansatte undervisere uden forskningsret steg:

”Grundlæggende er problemet med timelærerne, at de er alt for billige. De burde have langt større forberedelse og løn. Jeg bliver da forskrækket, når jeg ser, hvor billige de er i sammenligning med mig som fastansat. Men det forklarer på den anden side, hvorfor de er så populære hos arbejdsgiverne”, siger tillidsmanden.

”Der er masser af gode intentioner, og ledelserne vil principielt det gode. De ved godt, at der er et problem, men det kan ikke løses, så længe arbejdsfordelingen og økonomien er, som den er. Alle strukturer opfordrer til (mis-) brug af timelærere. Puslespillet skal gå op, og så ender det med mange løse, billige ansættelser. Det gør timelærerne til daglejere med nogle håbløse arbejdsvilkår, som også oftest er karriereløse, hvis de ikke skaffer sig en forskningsforankring i den ubetalte fritid. Det er en proletarisering af videnskabeligt arbejde, som hverken uni' eller lønmodtagerne kan være tjente med”.

”Det er jo ikke let, for det er ikke et kollektivt problem. Det foregives godt nok, at

de fastansatte klarer sagerne i hverdagen, så timelærerne ikke står uden kvalitet. Vi passer på hinanden i hverdagen. Men det er baseret på personlige relationer, en hverdagssolidaritet fra person til person. Det er hyklerisk og individualiseret, for det understøttes ikke af strukturer og aftaler”, siger han. ”Og hykleriet afslører sig da også, når solidariteten prøves af i praksis. De faste lærere er indignerede, men gør ikke noget. Det er kerne- kontra periferi-arbejdskraften. Og kerne-vi'erne har et interessesammenfald med ledelsen, det har periferien ikke ...”

”Misbruges må synliggøres. Lokalt må der arbejdes med lokale rammeaftaler om, hvor meget af det samlede arbejde, timelærerne må udføre. Det kan tvinge eller motivere ledelsen til at få flere af dem ind under stillingsstrukturens faste rammer”.

3. Støtte til de yngre i karriereforløb

Umiddelbart er det min oplevelse, at ledelserne på alle niveauer praktiserer ledelse overfor fyrtårne og store aktører i forskningslandskabet. Der er behov for at vende rundt og skabe en ledelsesform, der giver support til de yngre i karrierestillinger.

De fleste unge har brug for kontinuerlig afstemning med den lokale ledelse, fx halvårslige afstemninger med ledelsen. Mu-samtaler skal have en retningsgivende karakter. Men der hersker en forestilling om, at seniorforskerne praktiserer (indirekte) ledelse, men hvor skulle de have erhvervet sig ledelseskompetencerne fra? De ældre kolleger og vejlederen kan også være fanget i modstridende interesser, som de ikke må sende videre til de unge – fx modsætning mellem studieleder og institutleder, eller at de yngre skal markere sig i bred forstand, med spredehagl.

Uni' må have en klar karrierepolitik med dimensionering. Man må ikke give de yngre illusioner. Der er en kæmpeoverproduktion af ph.d'ere, så kun en lille del lander på uni'. Det er vigtigt, at dette tydeliggøres, så de ikke gør sig falske forhåbninger – uden dog at skræmme dem væk.

RUC-studerende kræver time-garantier

RUCs ledelse vil ikke udstede 12-timers undervisningsgaranti, men RUC-studerende vil have fastsat et minimum af timer. Der er for lidt vejleder-kontakt, mener de

KU har gjort det, SDU, AU og CBS har også gjort det – udstedt garanti om mindst 12 timers ugentlig undervisning til bachelorstuderende. Derimod har både AAU og RUC blankt afvist at gøre det samme.

Men den linje er der ikke opbakning til blandt de studerende. Særligt ikke på RUC, hvor Studenterrådet nu lægger pres på ledelsen for at indføre garantier om mindstemål af undervisnings- og vejledningstimer.

”Det er klart, at vi har en særlig uddannelsesform på RUC, og den skal vi også værne om. Men når det er sagt, synes vi godt, man kan kigge på at sikre et minimum af samvær med videnskabeligt personale – om det så er til en forelæsning, til projektvejledning eller laboratorieøvelser”, siger Sidsel Gro Bang-Jensen, formand for Studenterrådet.

Ønsket om undervisningsgarantier på RUC udspringer af en stigende utilfredshed blandt de studerende med et lavt antal konfrontationstimer med vejlederne: ”Vi kan høre, at der er en del frustration blandt de studerende. Det handler både om, at der er for få forelæsninger, men også om for lidt projektvejledning. Og det er specielt SAMF- og HUM-fagene, der føler sig pressede”, fortæller formanden.

Prorektor: RUC skal ikke være gymnasium

Studerterformandens udtalelser bekræfter resultaterne fra en spørgeundersøgelse, som DJØF fik foretaget blandt studerende i hele landet. Blandt de adspurgte vil 70 procent af de RUC-studerende gerne have flere undervisningstimer, hvilket er markant flere end på andre universiteter. Undersøgelsen viser også en sammenhæng mellem antallet af undervisningstimer og de studerendes kvalitetsvurdering af eget studie, med det resultat at RUC ligger i bunden.

Studenterrådet er nu gået i dialog med RUC-ledelsen om at definere et minimum af både undervisnings- og vejledningstimer. Men prorektor **Hanne Leth Andersen** er ikke meget for at sætte konkrete tal på, som det er sket på andre universiteter.

”RUC ønsker ikke at tælle sine timer på en måde, der dybest set er et incitament til at stoppe så mange mennesker ind i undervisningslokalerne som muligt. Det næste bliver jo, at vi skal begynde at tælle, om de studerende er mødt frem til undervisningen,

og næste skridt igen er, at vi er et gymnasium. Det kan vi godt blive, men det er ikke noget, vi selv vil arbejde hen imod”, siger Leth.

Hun frygter, at det kan blive på bekostning af kvaliteten, hvis RUC bukker under for det pres, der i øjeblikket er på universiteterne for at kvantificere og måle undervisningen: ”Grunden til, at vi holder så fast, er, at det er et skråplan. Den her tælleøvelse risikerer ikke bare at blive fastsættelse af et minimum, men også et maksimum. Det er et incitament til at lave ressourcemæssig effektiv undervisning, og det gør man ved at tage flere ind til hver undervisningstime. Så det er for de studerendes egen skyld, at vi diskuterer det her”.

Jeg er med på, at man har forskellige måder at tilrettelægge uddannelserne på, men at tilbyde universitetsstuderende 4 timers undervisning om ugen kan der ikke være meget didaktisk belæg for. Så jeg køber ikke argumentet

DSF-formand Jakob Ruggaard

Dilemma: Studenterkrav undergraver projektideen

Det bekymrer også Hanne Leth, at de studerende ubevidst medvirker til at undergrave den RUC'ske uddannelsesfilosofi.

”RUC har behov for ikke at blive lagt ind i for mange rammer. For eksempel har vi på fag som HumTek og journalistik en form, hvor de studerende går i et værkstedsmiljø, hvor vejlederen kan tilkaldes i det omfang, der er brug for det. Men når man begynder at tælle, holder man op med at se på de individuelle behov. Så bliver det hele suspenderet, fordi alle skal have det samme minimum. Derfor er formidlingen af RUC's pædagogik og metode til de studerende så vigtigt. Hvis ikke de er med på det – hvad undersøgelsen kan tyde på, at ikke alle er – så er det, de stiller krav, der undergraver det specielle ved det universitet, de har valgt”.

Studerterformand Sidsel Gro Bang-Jensen ser ikke samme skisma mellem timegarantier og RUC-pædagogik: ”Vi skal være klar på, hvad det er for nogle undervisningsformer, vi har, og det er ikke fordi, vi skal gøre op med dem. Vi synes bare ikke, man kan tale uddannelseskvalitet uden at se på,

Hvorfor 12 timers undervisningsgaranti

hvor meget kontakt der er til det videnskabelige personale”.

Formanden for Danske Studerendes fællesråd (DSF) **Jakob Ruggaard** er forundret over, at RUC – og AAU – er så meget imod at love 12 timers ugentlig undervisning, som de øvrige universiteter stiller med.

”Jeg er med på, at man har forskellige måder at tilrettelægge uddannelserne på, men at tilbyde universitetsstuderende 4 timers undervisning om ugen kan der ikke være meget didaktisk belæg for. Så jeg køber ikke argumentet. Jeg tror sagtens, man kan have en RUC'sk linje og tilbyde et minimum af undervisning til de studerende. Og for os er 12 timer et absolut minimum,” forklarer han.

RUC-ledelsen: Lokalt problem med normering

Prorektor Hanne Leth er ikke meget for at skulle kvantificere uddannelseskvaliteten. Men hun anerkender dog den frustration, nogle studerende har omkring for lidt lærerkontakt: ”Der er helt klart steder, hvor de studerende får for lidt vejledning. Det har noget med normeringen at gøre, og det er også noget, vi skal arbejde med. Og jeg forstår godt, at utilfredshed omkring for lidt vejledning får nogen til at hænge sig i et tal. Så vi må have en dialog og tale os til rette”.

Hun tror også på, at ledelsen vil kunne komme de studerende i møde. Kompromiset for hende er at lade det være op til de enkelte studienævne at definere eventuelle minimumsgrænser.

”Vi har en række studieordninger, som er akkrediterede og godkendt, og som vi gerne vil leve op til. Og så kan det godt være, man i studienævnet bliver enige om, at det kræver et bestemt minimum af undervisningstimer. Hvis studieordningen kan være det fælles redskab til udviklingen af undervisningskvaliteten, kunne det være fantastisk,” siger hun.

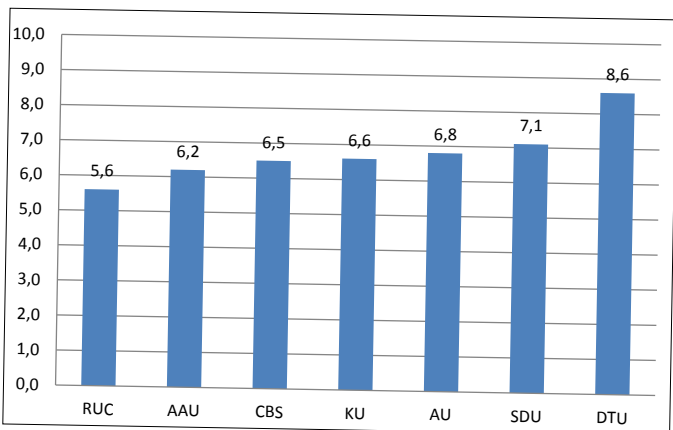
lah

Enquete: Studenterkrav om flere timer

Få undervisningstimer er lig med dårlig uddannelse, lyder opsamling af studenterundersøgelse.

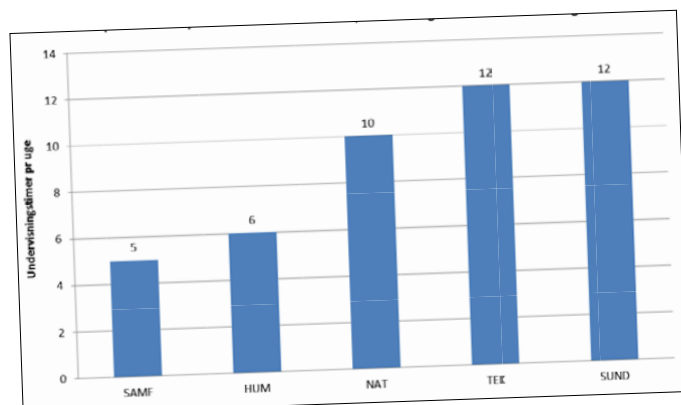
De lader sig rive med af en stemning, svarer RUCs prorektor

Studerendes karakterer til deres studie (på 10-skala)

(Kilde: DJØF: Universitetsuddannelsens kvalitet ifølge de studerende, 2012)

Så mange timers undervisning får den fjerdedel af de kandidatstuderende, der modtager mindst undervisning

(Kilde: DJØF: Universitetsuddannelsens kvalitet ifølge de studerende, 2012)

Der er ingen slinger i valsen, når man spørger de studerende: mange undervisningstimer er godt, få undervisningstimer er skidt. I en undersøgelse, som DJØF udkom med i efteråret, har 1000 studerende svaret på spørgsmål om deres syn på undervisningsmængden, og her står det klart, at få undervisningstimer i de studerendes øjne medfører længere studietid, ringere erhvervsparathed og i det hele taget et dårligere studie.

Ser man således på, hvordan de forskellige universiteter vurderes af de studerende som studiesteder, er RUC en klar bundskaber, mens AAU ligger næstdårligst. Til gengæld er DTU en klar topscorer. Ifølge undersøgelsen er der "en klar sammenhæng" mellem antallet af undervisningstimer og vurderingen af studiestedet.

Studerende genkender utilfredshed

For Sidsel Gro Bang-Jensen, formand for Studenterrådet på RUC, kommer det ikke uventet: "Resultaterne overrasker mig ikke. Man skal være lidt forsigtig med at fastslå en sammenhæng, men jeg tror, at mange RUC-studerende føler, at de ikke får tilstrækkelig vejledning," siger Sidsel Gro Bang-Jensen.

Det bekræftes af Erik Lander fra AAU, hvor han er forskningspolitisk ordfører for Studentersamfundet: "Jeg hører også, at folk har undret sig over, at der ikke er så mange undervisningstimer, som mange havde håbet

på. Jeg går selv på statskundskab, hvor jeg på bachelordelen havde måske 6 timers undervisning om ugen," fortæller Erik Lander.

Studentersamfundet har diskuteret undervisningsmængden og en timegaranti med rektor Finn Kjærdsdam. Mere end snakken er det ikke blevet til.

“Der er en klar sammenhæng mellem universiteternes bevilling pr. studerende og antallet af undervisningstimer
RUC-Prorektor Hanne Leth Andersen

"Rektor er jo god til at snakke for sig, og hans pointe er, at det er svært at gøre op, hvad en 12-timers garanti vil koste i mindre projektvejledning. Jeg ville personligt også prioritere vejledningstimerne, men jeg synes også, man skal lytte til de studerende og høre, hvad vi har brug for," siger Lander.

I Danske Studerendes Fællesråd (DSF) genkender man også til fulde det udtalte ønske om flere undervisningstimer. Her har undervisningsgarantier stået højt på dagsordenen. Og målet var, at alle bacheloruddannelser skulle sikres midler til, hvad der svarede til 20 timers undervisning om ugen.

"Der har været masser af incitamenter til at satse på forskning, og det har uddannelserne lidt under. Derfor er der behov for

nogle kriterier, der får universiteterne til at prioritere uddannelserne," siger formand Jakob Ruggaard, der trods målsætningen på 20 timer er meget tilfreds med 12-timers garantierne, som han kalder "en kæmpe sejr".

RUC-ledelsen: Det handler også om penge

Prorektor på RUC Hanne Leth Andersen tager undersøgelsens resultater alvorligt, men samtidig kan hun ikke lade være at tænke, at de studerende lader sig rive med af en dagsorden i offentligheden og et ønske fra myndighedernes side om regnearkskontrol med uddannelserne.

»Det må man jo sige, at de gør. Og det er så fordi, der er noget, der ikke bliver kommunikeret godt nok mellem universiteter og studerende. Undersøgelsen tyder jo på en diskrepans mellem universitetets og de studerendes forståelse af undervisningsformen," siger Hanne Leth med henvisning til RUC's fokus på vejledning frem for traditionel undervisning.

Hun peger også på et andet element i DJØFs undersøgelse: "Der er en klar sammenhæng mellem universiteternes bevilling pr. studerende og antallet af undervisningstimer. Således ligger DTU klart i top med bevillingerne – 104.000 kr. pr. studerende i 2011 – og CBS og RUC i bunden med henholdsvis 53.000 og 64.000 kr. pr. studerende".

lah

Postdoc-stilling kan være et privilegium

YNGRE FORSKER. Det er nu, der skal eksperimenteres, siger Anders Engborg-Pedersen, der tvivler på, at han nogensinde senere får så meget fri forskningstid

Han er ikke blåøjet. Han ved godt, at postdoc-tilværelsen er et usikkert ståsted i forskerkarrieren, og at der ikke er nogen garantier for hverken fast eller midlertidigt arbejde, når bevillingen udløber. Men alligevel har han ro nok til at kunne sænke skuldrene og glæde sig over de muligheder, han i disse år har for at dyrke sit fag.

”For mig er denne postdoc-stilling en privilegeret situation, fordi den giver så sindssygt meget forskningstid. Jeg kan læse lige, hvad jeg vil. Og nu har jeg fået den her Sapere Aude-bevilling. Så kan jeg tage til konferencer, organisere konferencer, tage på forskningsophold, det er jo en vanvittig luksus,” siger han med henvisning til den ung eliteforsker-pris fra Det Frie Forskningsråd Sapere Aude-program, han netop har modtaget.

Naturligvis er det et mål for 32-årige **Anders Engborg-Pedersen**, der er postdoc ved Institut for Kunst og Kulturvidenskab på KU, at få en fast stilling inden for forskningen. Men han er også klar over, at han måske aldrig får de samme muligheder for at gå i dybden eller afsøge nye områder.

”I fast stilling skal du så mange andre ting – administrere og undervise meget mere, end jeg skal nu. Så jeg tror aldrig, jeg vil opleve at få så meget forskningstid, som jeg har haft de sidste tre år og vil have nogle år frem. Så det er bare med at få læst og skrevet så meget som muligt,” siger han.

Han håber at kunne udnytte forholdene til at komme ud i nogle afkroge, for det er eksperimenterne og nytænkningen, han frygter, kan blive ramt, når den egentlige forskningstid bliver presset af andre pligter.

”Jeg har for eksempel skrevet meget om den tyske forfatter Kleist. Ham kan man rode rundt med i mange år, og det vil være nemt, for ham kender jeg. Men skal man ud i nye ting, så kræver det tid.”

Der er forskningspenge i Danmark

Anders Engborg-Pedersen er for nyligt vendt hjem fra USA efter at have boet i udlandet i over syv år. Han krydsede Atlanten allerede før sin kandidatgrad for at tage en mastergrad og derefter fortsætte et ph.d.-studie. I USA læste han på University of California i San Diego og på Harvard, og senere fik han også suppleret med studietid og en vejleder – en såkaldt dobbelt-grad – på Humboldt-universitetet i Berlin.

Anders Engborg-Pedersen glæder sig over god tid til at forske i måden, man begår sig på.

Og måske er det netop hans erfaring fra udlandet, der gør, at han egentlig føler sig forholdsvist privilegeret som forsker i Danmark.

”Selvfølgelig er du som postdoc i en lidt underlig position, for hvad sker der om tre år, når pengene er væk? Men jeg synes, man i Danmark er rimelig godt stillet. Du kan søge forskningsrådene, du kan søge Carlsberg, der er Velux-fondene. Hvis man sammenligner med, hvad jeg har set folk slæbe sig af sted med nede i Tyskland, så synes jeg, man står ret godt.”

Det samme gælder udsigterne til fast stilling. Herhjemme hænger de bestemt ikke på træerne. Men ude i verden er de nærmest ikke-eksisterende.

”I USA har de private universiteter lukket helt for nye ansættelser, og der er nærmest ingen stillinger derovre. Blev en postdoc slået op, var der 800 ansøgere, og 100 af dem var vanvittigt kvalificerede. Og i Tyskland skal der godt nok også kæmpes meget, fordi de er så mange om buddet.”

Way-of-life stemning

Men er der svære vilkår for forskere, der står uden stilling og midler, så er det til gengæld en faglig svir at opholde sig og forske ved de store amerikanske universiteter.

”Først og fremmest er der et campus-miljø. Det betyder rigtig meget for den der ’genius loci’ – stemningen på stedet. Der er et leben, og du støder hele tiden ind i folk, også fra andre fag. Det giver sådan en way-of-life stemning, der tiltaler mig meget. University of California er en række meget nye

universiteter, og her har du mere mulighed for at eksperimentere, mens man på Harvard godt kan mærke, at det er et universitet med lang tradition. Tempoet og ambitionerne er højere på østkysten, og det er nogle fantastiske forhold at forske i. Hvis for eksempel mangler noget litteratur, og bibliotekerne ikke har det, så køber de det,” fortæller Anders Engborg-Pedersen.

Tysk respekt for forskning

Det, der især slog Anders Engborg-Pedersen under opholdet på Humboldt, var den status, der ligger i videnskaben og det akademiske arbejde. Hvor man som humanistisk forsker i Danmark i stadig højere grad er nødt til at forklare og argumentere for nytten af ens forskning, så er der en helt anden ærbødighed omkring forskningsarbejdet i Tyskland.

”Herhjemme skal man godt nok kæmpe for, at humaniora har en værdi. Det er konstant under beskyldning. I Tyskland er forskningens værdi bare forudsat – selvfølgelig skal vi undersøge det her. Det gør så også, at man i Tyskland finder mennesker, der virkelig er ude i nogle specifikke forskningsobjekter, hvor man godt kan spørge, hvor mange mennesker, det egentlig vil interessere. Men det spørgsmål stiller man ikke i Tyskland. Her ligger ligesom en tradition for ’vilje til lærdom.’”

lah

Projekt: At undersøge 'takt'

Anders Engberg-Pedersens post.doc.-projekt handler om takt. Ikke så meget den rytme, soldaterne flytter deres ben i når de marcherer, men den takt, vi udviser over for hinanden. Omgangsformer.

Og udgangspunktet for det projekt er noget så fjernt som krig. Hans ph.d.-projekt handlede om krig og epistemologi omkring 1800 – hvordan krigen påvirkede litteraturens og filosofiens forholden sig til begreber som tid, rum og viden. Og en dag sad han og læste i en bog af den tyske militærfilosof Clausewitz.

"Clausewitz bruger et besynderligt begreb – dømmekraftens takt. Du har for mange informationer, du kan ikke tage et rationelt valg, så må du falde tilbage på dømmekraftens takt. Det ville jeg gerne kigge lidt nærmere på," fortæller Anders Engberg-Pedersen.

At kunne begå sig

Ordet takt henviser til det taktile – berøringssansen. Filosofen Kant beskriver det som en mærkelig evne til at føle os frem i en empirisk verden og foretage et kvalificeret bud.

I sit projekt følger Engberg-Pedersen begrebet i filosofien og litteraturen, til det i 1800-tallet for alvor manifesterer sig som sociale koder til, hvordan man omgås hinanden: "I 1800-tallet får du de store udviklinger af byerne. De vokser enormt. Så opstår problemet med at folk skal forholde sig til mennesker fra andre sociale lag på meget lidt plads. Og så begynder man at finde ud af, hvordan kan folk begå sig med hinanden, og der opstår en masse manualer til det – det vi senere har et eksempel på hos Emma Gad," fortæller han.

Men takten er noget andet og mere end det regelsæt, Emma Gad gerne ville lære os udenad. Det er en fornemmelse og en evne til at afkode en situation, forklarer Engberg-Pedersen. "Reglerne er aldrig til stede. Så måden man begår sig på, er afhængig af, hvad man kan afkode. Det kan være en gestus, en intonation i stemmen, et skælnsk smil – hvad betyder det? At du er lidt træt af at høre, hvad jeg siger? Det, som egentlig interesserer mig, er ikke opstilling af regler, men de filosoffer, der hævder, at der hos nogen er en evne til at finde ud af, hvad der er rigtigt, i en empirisk, praktisk situation. Hvor kommer den fra?"

lah

VOXPOP

"Jeg har aldrig været a-menneske"

Anders Engberg-Pedersen er postdoc ved Institut for Kunst og Kulturvidenskab på KU.

Hvordan ser din forsknings-hverdag ud?

"Den har ændret sig gevaldigt og er blevet noget mere struktureret, efter jeg er blevet far. Jeg har altid arbejdet godt om aftenen og natten. Om dagen skal man ordne en masse praktisk ting ude i verden, men når lyset er slukket, og der er ro, så er det, som om den verden forsvinder, og andre verdener åbner sig. De bedste timer for mig er nok mellem 22 og 03. Men det er jo blevet noget sværere at sidde oppe og læse til klokken 3, når man har et barn. Nu er jeg nødt til at tage af sted, sidde her og have en arbejdsdag, og så tage hjem. Man kan godt se, at dem, der har børn, er væsentlig mere effektive i deres arbejdstid, og sådan er det også blevet for mig. 8-9 timer her, og så bang – hjem og lave noget andet. Det er blevet meget skarpere opdelt.

Morgenen er også et fantastisk tidspunkt at arbejde. Der har man heller ikke noget i hovedet fra dagens løb, der ligger og spinner. Men man er nødt til at vælge mellem morgen og aften, og jeg har aldrig været a-menneske. I min fritid skriver jeg anmeldelser af litteratur og filosofi i Weekendavisen. Det synes jeg er sjovt. Men arbejdet fylder meget."

Hvor i forskningsprocessen finder du dine sejre?

"Det er, når du finder et eller andet, du kan bruge. Min ph.d.-afhandling var relativt empirisk tung. Jeg var ude i arkiverne og søge efter alt muligt, og man bruger ufatteligt meget tid. Så når du finder noget, bliver du meget glad. Så får de to uger, hvor du har

siddet og bladret uden nogen resultater, på en eller anden måde mening, og man får energi til at fortsætte et stykke endnu."

"Noget andet, der betyder meget for mig, er at være med i forskellige forskningsmæssige sammenhænge. Nu skal jeg for eksempel tilbage til USA, og jeg skal også til Tyskland og lave nogle ting. Det, at man har netværk og udvekslinger med andre, betyder enormt meget. Selvfølgelig er det også vigtigt at tale med kollegerne på instituttet, men det er mere en almen akademisk udveksling. Men at få en specifik feedback fra folk, der arbejder på samme felt, gør, at det føles relevant, det man laver. Det er ikke bare mig, der sidder og roder med det her for mig selv. Det betyder meget for min humøritilstand i processen."

Hvad gør du for at planlægge din karriere?

"Tja, en vanskelighed ved hele den her verden er, at man er så afhængig af kontingente faktorer: hvornår bliver der slået noget op? Passer det lige med, hvor man er på vejen i sin karriere? Nu har de lige slået en lektorstilling op her på instituttet, og den har jeg naturligvis også søgt, men jeg tror, jeg er en af de yngste ansøgere. Nu rejste jeg hjem fra USA, fordi jeg blev gift. Men der kan man nærmest ikke søge noget fast overhovedet, så det var trods alt bedre at komme hjem."

"Det er primært interessen, der bestemmer, hvad jeg laver. Jeg tænker da over, hvordan man bedst fremmer sin karriere, men hvad Søren skal man gøre udover at skrive og tænke og undervise? Det ved jeg sgu ikke."

DILEMMA: Kollegers bijobberi

Nogle vil sikkert beskyldte mig for at være misundelig, og det er måske grunden til, at ingen tør tale åbent om kollegers bijob:

Jeg mener principielt, at uni-lærere skal have friheden til at bijobbe, så længe det ikke går ud over de almindelige arbejdsforpligtelser og det kollegiale. Men hvad så, hvis det gør?

Bare foredrag kan indbringe 10.000-20.000 kr. pr gang – selv om det gives inden bijobberens fagviden og –kompetencer på uni. Også artikler eller bøger kan give biindtægter.

Jeg har ikke noget imod bijob, hvis det foregår i deres fritid, ”på køkkenbordet”. Men de har typisk ret travlt med bijobberi, for vi ser dem sjældent i kollegiale sammenhænge og til møder. Det er **ukollegialt**, når jeg groft sagt må lave det usynlige driftsarbejde, som bijobberen ikke deltager i!

Der er også en **retfærdighedsbetragtning**: Hvorfor må bijobberen tjene ekstra penge på sin forskning/undervisning, når jeg ikke kan /må, fordi jeg ikke har så populært et forskningsfelt? (Jeg har hørt bijobberi retfærdiggjort, fordi vores forskerviden er vores private ejendom, og fordi det skal være muligt at tjene lidt ekstra, for vores lønninger er lavere end i den private sektor).

Sidst kan jeg heller ikke nære mig for at nævne det unævnelige (**arbejdsgiversynspunkt**), at ret beset tjener bijobberne vel penge på det, som de allerede har fået løn for i deres almindelige uni-stilling? Uni-loven pålægger os forskere at formidle, så bijobberi på ens faglighed burde vel ret beset være en del af ens almindelige arbejdsforpligtelse?

Skal jeg rejse problemet, hvordan og hvor?

Lektor uden bijob

Etikeren: Frihed, lighed, solidaritet – og retfærdighed

Du er uden tvivl frustreret, og det bliver ikke bedre af, at du er det af mange grunde, der tilmed står i modsætning til hinanden. På den ene side taler du almenvellets sag; på den anden side ynker du dig selv. Du finder det urimeligt, at nogle af dine kolleger tjener penge ved publicering, foredrag, konsulentvirksomhed m.m.; på den anden side vil du meget gerne være i deres sted. Du mener principielt, at uni-lærere skal have lov til at bijobbe, så længe det ikke går ud over det arbejde, de får penge for; men du kan på den anden side ikke nære dig for at stille dig på arbejdsgivernes side, hvilket må forstås således, at de skal forbyde medarbejderne at modtage honorarer ud over deres løn, respektivt at inddrage den. Det hænger ikke sammen – etisk.

Lad mig derfor prøve at 'genstarte' diskussionen på et principielt grundlag. Det er ikke *altid*, den forurettede har ret, ligesom det at være undertrykt ikke automatisk gør, at man altid har *ret*. Hvis du vil gøre noget ved din frustrerede situation – og det synes jeg, du skal – så fokuser i første omgang på nogle *principper*. Jeg foreslår: Frihed, lighed, solidaritet og retfærdighed.

Går du ind for *forskningsfrihed* – retten til at vælge ikke kun sin metode, men også sit forskningsområde? Hvis ja, kan du ikke klage over 'manglende popularitet'. Du har selv valgt. Ønsker du i virkeligheden en større topstyring af din arbejdsplads?

Går du ind for *lighed* – at vi alle bedømmes efter de samme, saglige kriterier i stedet for efter 'forbindelser'? Hvis ja, kan du heller ikke klage over, at nogle af dine kolleger har en større gennemslagskraft og efterspørgsel, medmindre du kan påvise, at deres succes er usaglig. Ønsker du i virkeligheden at ensrette dine kolleger?

Går du ind for *solidaritet*, kan du med god grund kræve, at dine kolleger – frihed og lighed uagtet – bærer deres del af det fælles ansvar for din arbejdsplads. Der har du en pointe. Men du skal kunne vise, at deres bijobberi er belastende for de øvrige medarbejdere; og du skal sommetider også tænke på, at deres 'popularitet' bidrager til din arbejdsplads – ved større studentsøgning, forskningsbevillinger og offentlig profilering.

Det hele kan, som hos Platon, samles i begrebet *retfærdighed*. Prøv at gennemtænke dine indvendinger og frustrationer *universalpragmatisk*. Ville du være glad for din arbejdsplads, hvis du ikke selv kunne vælge dit forskningsområde? Ville du være glad, hvis ledelsen hele tiden skulle sørge for, at ingen gjorde noget, som ikke alle kunne og ville gøre? Synes du, det er solidarisk, hvis alle får den samme løn uanset arbejdsindsats? Vil du selv arbejde for en løn, der ligger under *din* arbejdsindsats?

Er det *retfærdigt*?

DILEMMA-SPALTEN

FORSKERforum forelægger et dilemma, som forskerverdenen har svært ved at tale om. Dilemmaet besvares af to erfarne personer fra uni-verdenen. De er udvalgt ud fra hver deres position som hhv. ETIKEREN og KYNIKEREN. De deltager anonymt og kender ikke hinandens identitet.

Det udvalgte dilemma er inspireret af de anonyme indlæg, som indkom til FORSKERUNDERSØGELSEN 2012.

Kynikeren: Stjernerne på et fodboldhold

Efter *supply-side* teorien vil goder, som der er behov for på markedet, også blive efterspurgt. Bijobs for professorer og lektorer på universiteterne bekræfter teorien. De kolleger, som tilbyder et gode i form af relevant viden, får tilbudt bijobs som foredragsholdere, konsulenter, medlemmer af råd, kommissioner, bestyrelser osv. Det er godt for dem, og det er godt for dem, de hjælper. Ja det er faktisk ekstra godt, fordi det gode, de producerer – altså relevant viden – spredes og bliver mangedoblet, når de deler den med andre. Bijobberiet er på den måde med til at gøre Danmark til et klogere samfund.

Hertil kommer, at bijobberi har en mere håndgribelig økonomisk spredningseffekt. Dine bijobbende kolleger bidrager til det store samfundsregnskab med udgifter til bl.a. arbejdsredskaber, transport, sekretærbistand og studentermedhjælp foruden indtægter i form af honorarer, vingaver og mere eller mindre overdådige arbejdsfrokoster. Hvis man reflekterer lidt over det, så kan man kun konkludere, at bijobs faktisk er et ganske pænt bidrag fra den akademiske verden til nationalproduktet. Mon ikke bijobs slår akutjobs som middel til fremme af økonomisk vækst og velstand i Danmark?

Når det er sagt, kan man naturligvis altid diskutere, om bijobberi skal være en individuel forretning, eller om udbuddet af akademisk ekspertviden bør ske via universitetet. Her føler jeg mig lidt på gyngende grund. *Skal den enkelte forsker selv have lov til at vælge, hvordan hun vil formidle sine forskningsresultater? Eller skal universitetets ledelse kunne opstille regler og sætte grænser for, hvordan hun formidler sin viden?* Det er et godt spørgsmål, som man siger, når man ikke rigtig kan finde et svar. På den ene side er en forskers incitament til at formidle sin viden størst, hvis honoraret går direkte ned i hendes egen lomme. På den anden side taler

en række hensyn – bl.a. det indlysende behov for at skaffe penge til aflønning af universiteternes mange ledere og administrative medarbejdere – for, at formidlingen sker som en del af universitetets overheadbelagte eksterne forskningsvirksomhed.

Fodboldens verden har sportsdirektøren afgørende indflydelse på køb og salg af spillere, og træneren afgør holdopstilling og taktik. Hvis man ser på universitetet som et fodboldhold – en tanke der ikke lå en tidligere videnskabsminister fjernt – så ville man aldrig drømme om at overlade det til spillerne hver for sig at indgå kontrakter og fastlægge taktik. Det ville være en ren taberstrategi for klubben. Tilsvarende gælder – vil nogen måske sige – for et universitet. Der skal stærke ledere til for at skabe stærke resultater. Hvis vi drev universitetet som et fodboldhold, kunne vi sagtens komme bijobberi til livs. VIP'erne måtte så kun spille uden for klubben efter særlig tilladelse og mod *fee* til universitetet. *Men er det virkelig det, du ønsker dig?* Jeg tror det ikke.

Jeg tror, at du, hvis du tænker nærmere efter, godt kan se, at stjernerne på universitetet skal behandles på en anden måde end stjernerne på et fodboldhold, hvis de skal yde deres bedste. På universitetet er der en god gammel tradition for at prioritere den enkelte forskers frihed til selv at vælge, hvordan hun vil formidle sine resultater. Det er en fast del af traditionen, at forskeren har frihed til at påtage sig bijobs, så længe jobbet på universitetet bliver passet, som det skal. Bureaukratiske tiltag som oplysningspligt og forhåndsgodkendelse fra ledelsen er bare en glidebane hen imod fodboldmodellen. De stimulerer ikke produktionen, så væk med dem, tak. I stedet for at ønske dig flere bureaukratiske hurdler for bijobberne, skulle du hellere glæde dig over, at dine flittige

bijobbende kolleger via skattebilletten er med til at finansiere din løn.

Når du så spørger, om det er retfærdigt, at nogle kolleger kan tjene penge på bijobs, så synes jeg altså, du vender tingene på hovedet. Det er da helt retfærdigt, at den, der gider gøre en ekstra indsats, bliver belønnet for det. De kommer jo ikke sovende til pengene, og det er ikke gratis at bijobbe. For at få råd til kontormøbler, computere, iPads, it-programmer, faglitteratur, revisorer, advokater... *you name it*, må mange oprette deres eget selskab som skatteteknisk ramme om bijobberiet. Det koster altså at bijobbe. Og hele omsætningen skal hales i land af en enkelt person – oven i købet i fritiden.

Endelig mener du, at bijobbernes manglende deltagelse i de mange praktiske og sociale gøremål, der holder sammen på universitetets fagmiljøer, er et problem. Men *come on...* de kolleger, som ikke er efterspurgt ude i det omgivende samfund, har jo objektivt set bedre tid til at påtage sig opgaverne som medlem af studienævn, institutudvalg, samarbejdsudvalg, arbejdsmiljøgrupper, faggrupper osv. Det er vel rimeligt nok at de, der har tiden til det, tager sig af den slags opgaver.

Og det er i øvrigt ikke kun bijobberne, der ikke har tid til at deltage i det interne arbejde. Det gælder også kolleger, som af andre grunde er tvunget til at tilbringe en stor del af arbejdstiden uden for universitetet, f.eks. fordi de er frikøbt til vigtige forskningsopgaver, deltager i internationale studieophold eller blot har behov for hjemlig ro for at koncentrere sig om arbejdet. Derfor: Vær kun glad for, at du har tid til at træne dine sociale kompetencer som arbejdskraft hjemme på instituttet, når nu mange af kollegerne har travlt med bijobs og meget andet ude i byen.

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Når forskere 'spinner' med overdrivelser og fordrejelser

Når forskerne skal gøre sig lækre, sender de 'godbid-abstracts' ud som lokkemad

Hvorfor laver nyhedsmedierne så få historier om forskning?

Det spørgsmål blev Politikens chefredaktør Bo Lidegaard stillet adskillige gange, da videnskabsjournalister og -kommunikatører var samlet til symposium (se s. 18-22). Og hver gang slog Lidegaard fast: forskningshistorier skal appellere til læsernes fascination og nyhedsinteresse, ellers har det ikke plads i en omnibus-avis. Der har forskningen en udfordring.

Men de, der mener, at forskerne ikke evner at gøre sig lækre for pressen, skal lige tjekke data igen. Et forskningsstudie viser nemlig, at forskerne – og forskningsformidlerne – har helt styr på de små tricks, der giver genvej til avissider og tv-skærme.

Forskere overdriver og fordrejer

En medicinsk forskergruppe ved Paris Descartes University publicerede i efteråret en artikel i tidsskriftet **PLoS Medicine** på baggrund af systematisk gennemgang af 70

medicinske forskningsstudier og de efterfølgende pressemeddelelser. Og her kunne de afsløre, at resultaterne i pressemeddelelserne ofte blev fordrejet til at være mere opsigtsvækkende. De fik med andre ord det, man på moderne dansk kalder en omgang 'spin'.

Men endnu mere opsigtsvækkende er det, at spinnene ofte stammer fra forskerne selv, der bruger artiklernes 'abstract' til at give resultatet en tand mere, end den kan trække. Typisk handlede det om at gøre positive resultater af en behandling mere signifikant, end der var belæg for. Gjort op i tal var der tale om spin i 40 procent af artiklernes abstract og i 47 procent af de efterfølgende pressemeddelelser.

Journalister skal være på vagt

På den baggrund var der pludselig en god forklaring på, at forskergruppen også fandt overdrivelser og fordrejninger i 21 ud af de 41 nyhedshistorier, som forskningsstudierne førte med sig.

"Disse undersøgelser viser, at spin i pressemeddelelser og nyhedshistorier kan føres tilbage til spin i peer reviewede artiklers abstract," skriver en artiklens forfattere **Isabelle Boutron**.

Hun peger på, at den form for resultatfordrejning er meget problematisk, fordi den kan give patienter en overdreven tro på nye behandlingsmetoder. Og hun opfordrer fagtidsskrifternes redaktører og peer reviewers til at holde forskerne mere i ørerne.

"De bør være specielt opmærksomme på, om konklusionerne viser de faktiske fund fra studiet og ikke overtolker eller fejltolker resultaterne," skriver hun.

Så vidt irettesættelserne. Da FORSKERforum på bagsiden fokuserer på det positive konstruktive – som er den moderne journalistik – konkluderes her, at forskere slet ikke er så lamme i mediehåndteringen, men sagtens kan spinne og gøre sig lækre. Det er tilmed videnskabeligt bevist.